

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Διακυβέρνηση και Δημόσιες Πολιτικές**

**Η πολιτική χορήγησης ιθαγένειας στο πλαίσιο της φι-
λελεύθερης Δημοκρατίας**

Κίμων Τόλλιας

Κόρινθος, Οκτώβριος 2022

University of Peloponnese

Faculty of Social and Political Sciences

Department of Political Studies and International Relations

**Master Program in
Governance and Public Policies**

**The politics of granting citizenship in the context of
liberal Democracy**

Kimon Tollias

Korinth, October 2022

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

1. Δηλώνω ρητά και ανεπιφύλακτα ότι η διπλωματική εργασία που σας καταθέτω αποτελεί προϊόν δικής μου πνευματικής προσπάθειας, δεν παραβιάζει τα δικαιώματα τρίτων μερών και ακολουθεί τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα επιστημονικής συγγραφής, τηρώντας πιστά την ακαδημαϊκή δεοντολογία
2. Οι απόψεις που εκφράζονται αποτελούν αποκλειστικά ευθύνη του συγγραφέα και ο επιβλέπων, οι εξεταστές, το Τμήμα και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου δεν υιοθετούν κατ' ανάγκη τις εκφραζόμενες απόψεις ούτε φέρουν οποιαδήποτε ευθύνη για τυχόν λάθη και παραλείψεις

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία ασχολείται με το ζήτημα της απονομής της ιθαγένειας στο πλαίσιο της φιλελεύθερης δημοκρατίας. Το πώς επηρεάζει η φιλελεύθερη δημοκρατία την πολιτική χορήγησης της ιθαγένειας προϋποθέτει την κατανόηση της εξέλιξης της ιδιότητας του πολίτη και του δημοκρατικού πολιτεύματος από τα αρχαία χρόνια ως σήμερα.

Η ιθαγένεια είναι ο δεσμός που συνδέει τον πολίτη με το κράτος.

Τα παλιά χρόνια, στην κλασική Ελλάδα, ο πολίτης απολάμβανε την ισότητα και την ελευθερία στα πλαίσια της άσκησης των πολιτικών του δικαιωμάτων. Από το 17^ο αι και μετά η επίδραση του Διαφωτισμού είχε σαν αποτέλεσμα την αναγνώριση στον πολίτη ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, με αποτέλεσμα να γεννηθεί ο Φιλελευθερισμός ως πολιτικό κίνημα και η Φιλελεύθερη Δημοκρατία. Η ανάπτυξη της Οικονομίας, ιδιαίτερα μετά τη βιομηχανική επανάσταση, οδήγησε στην ανάπτυξη του Νεοφιλελευθερισμού, ενός φιλελεύθερου ρεύματος που δίνει όμως σημασία περισσότερο στην οικονομική δραστηριότητα και ελευθερία του ατόμου.

Τα ανωτέρω, σε συνδυασμό με την αύξηση των μεταναστευτικών ροών προς την Ευρώπη από τη δεκαετία του 1990 και μετά, είχαν σαν αποτέλεσμα να αναπτύξει αυτή μια περισσότερο φιλελεύθερη πολιτική ως προς την ένταξη των μεταναστών στα κράτη – μέλη αποδίδοντάς τους ιθαγένεια.

Από τη δημιουργία του ελληνικού κράτος και όσο αυξανόταν εδαφικά απέδιδε την ελληνική ιθαγένεια σε όσους είχαν ορθόδοξο θρήσκευμα ή καταγωγή ενώ μέχρι τις αρχές του 21^{ου} ήταν φειδωλό στην απόδοση της ελληνικής ιθαγένειας σε αλλοδαπούς. Αυτό άρχισε να αλλάζει από το 2010 και μετά, όταν μετά την εγκατάσταση αλλοδαπών επί χρόνια στην Ελλάδα, έπρεπε να αντιμετωπισθεί το ζήτημα της ενσωμάτωσης αυτών αλλά και κυρίως των παιδιών τους που γεννιόνταν εδώ. Έτσι, η πολιτεία ανέπτυξε ένα νομοθετικό πλαίσιο ενσωμάτωσης, το οποίο συνδυάζει το δίκαιο του αίματος με αυτό της διαμονής συνεκτιμώντας διάφορα άλλα στοιχεία (οικονομικά, οικογενειακά, πολιτισμικά).

Λέξεις κλειδιά: Ανθρώπινα δικαιώματα, Δημοκρατία, Ενσωμάτωση, Ευρωπαϊκή ιθαγένεια, Ιθαγένεια, Νεοφιλελευθερισμός, Οικονομία, Φιλελευθερισμός

ABSTRACT

This dissertation deals with the issue of the granting of citizenship in the context of liberal democracy. How liberal democracy affects the policy of granting citizenship requires an understanding of the evolution of citizenship and the democratic state from ancient times to the present-day. Citizenship is the bond that binds the citizen to the state.

In the old days, in classical Greece, the citizen enjoyed equality and freedom in the exercise of his political rights. From the 17th century and then the effect of the Enlightenment resulted in the recognition of individual and social rights in the citizen, resulting in the birth of Liberalism as a political movement and Liberal Democracy. The development of the Economy, especially after the industrial revolution, led to the development of Neoliberalism, a liberal current which, however, gives more importance to the economic activity and freedom of the individual.

The above, combined with the increase in immigration flows to Europe from the 1990s onwards, resulted in the latter developing a more liberal policy regarding the integration of immigrants into the member states by granting them citizenship.

The Greek state during the first years of its development and as long it gained land, granted Greek citizenship to those with Orthodox religion or origin.

From 2010 and later, after the settlement of immigrants in the country for years, the issue of their integration and especially of their children born had to be addressed. Thus, the state developed a more liberal legislative framework for integration which it combines the law of blood with that of residence considering various other elements (economic, family, cultural).

Key words: Citizenship, Democracy, Economy, European Citizenship, Human rights Integration, Liberalism, Neoliberalism

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφάλαιο 1

Πρόλογος

1.1 Εισαγωγή	8
1.2 Ορισμός ιθαγένειας	8

Κεφάλαιο 2

Ιθαγένεια – Πολίτης – Φιλελευθερισμός & Δημοκρατία στα πλαίσια της κυβερνητικής πολιτικής

2.1 Ιθαγένεια και ιδιότητα του πολίτη	9
2.2 Ιθαγένεια και κυβερνητική πολιτική	11
2.3 Ιθαγένεια και Φιλελεύθερη Δημοκρατία	13
2.4 Φιλελεύθερη Δημοκρατία ή Αστική Δημοκρατία	14
2.5 Δημοκρατία και Φιλελευθερισμός	16

Κεφάλαιο 3

Συστήματα κτήσης της ιθαγένειας

3.1 Αρχική και επίκτητη ιθαγένεια	18
3.2 Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια	18
3.3 Η κτήση της ελληνικής ιθαγένειας	20
3.3.1 Η κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με τη γέννηση	21
3.3.2 Η κτήση της ιθαγένειας λόγω γέννησης και φοίτησης στο ελληνικό σχολείο με την υποβολή δήλωσης και αίτησης	22
3.3.3 Η κτήση της ιθαγένειας λόγω φοίτησης στο ελληνικό σχολείο με την υποβολή δήλωσης και αίτησης	23
3.3.4 Χορήγηση της ιθαγένειας σε ενήλικες	24
1 Τυπικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης	25
2 Ουσιαστικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης	25

2Α Θετικές	25
2Β Αρνητικές	28
Η απόκτηση ιθαγένειας από τέκνα αλλοδαπών που πολιτογραφούνται	28
Διαδικασία πολιτογράφησης (αρ6)	29
Αρμόδια Αρχή και δικαιολογητικά	29
Συμμετοχή σε γραπτή δοκιμασία	31
Αιτούντες άνω των 62 ετών	32
Περιπτώσεις απαλλαγής από τις εξετάσεις	34
Έλεγχος πληρότητας φακέλου από την αρμόδια Περιφερειακή Διεύθυνση	
Ιθαγένειας	34
Οργάνωση εξετάσεων	33
Εξέταση φακέλου πολιτογράφησης από εισηγητή	33

Κεφάλαιο 4

Η ιστορική πορεία της χορήγησης της ελληνικής ιθαγένειας

4.1 Από την ίδρυση του ελληνικού κράτους ως σήμερα	34
4.2 Το ζήτημα της αίτησης ακύρωσης του ν3838/2010 ενώπιον του ΣτΕ	38

Κεφάλαιο 5

Η επίδραση της οικονομίας στη φιλελευθεροποίηση της πολιτικής χορήγησης ιθαγένειας

Συμπέρασμα	45
Βιβλιογραφικές αναφορές – Πηγές	47

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Πρόλογος

1.1 Εισαγωγή

Στην παρούσα εργασία εξετάζεται το ζήτημα της πολιτικής χορήγησης ιθαγένειας, στο πλαίσιο της φιλελεύθερης δημοκρατίας. Άρα τα ζητήματα είναι κατά βάση τρία: αφενός μεν α) τα χαρακτηριστικά της Φιλελεύθερης δημοκρατίας και β) η πολιτική χορήγησης ιθαγένειας, αφετέρου δε, γ) πώς συνδέονται αυτά μεταξύ τους σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, αυτό της σύγχρονης κοινωνίας και τις συνθήκες που επικρατούν εντός αυτής. Περαιτέρω, χρήζουν ανάλυσης οι έννοιες της ιθαγένειας και του Φιλελευθερισμού. Ο δεύτερος διέπει τις σύγχρονες δημοκρατίες και τις σχέσεις τους με τους πολίτες τους, με αυτούς που είναι ήδη ενσωματωμένοι σε αυτές, ή επίκειται να ενσωματωθούν, με απώτερο σκοπό τη διατήρηση και την προώθηση της συνοχής της κοινωνίας και του κράτους όπου διαβιούν, εντός ενός παγκόσμιου μεταβαλλόμενου περιβάλλοντος, που έρχεται αντιμέτωπο με νέες συνθήκες και ανάγκες.

1.2 Ορισμός

Η ιθαγένεια είναι το κριτήριο που χαρακτηρίζει ένα λαό, ο οποίος μαζί με την αντίστοιχη εξουσία συγκροτούν το κράτος. Συνίσταται στο δεσμό που συνδέει ένα άτομο με την πολιτεία στην οποία ανήκει. Αυτό αντανακλάται και στη διοικητική πρακτική καθώς ο όρος αυτός έχει παγιωθεί θεσμικά. Με την ιθαγένεια το άτομο γίνεται μέρος του λαού, ενσωματώνεται σε αυτόν και οι προϋποθέσεις, με τις οποίες δημιουργείται και καθορίζεται αυτός ο δεσμός καθορίζονται από το εσωτερικό εθνικό δίκαιο. Δηλαδή, το κάθε κράτος είναι αυτό που καθορίζει τις προϋποθέσεις με τις οποίες κάποιος αποκτά την ιθαγένεια τού ή και τη χάνει. Το κράτος λοιπόν έχει την αποκλειστική εξουσία και αρμοδιότητα να απονείμει ή όχι την ιθαγένεια σε κάποιον, αλλά και να καθορίσει τα δικαιώματα που απορρέουν από την κτήση αυτής. Πρόκειται για ένα κυριαρχικό δικαίωμα τού με το οποίο, εκτός από δικαιώματα καθορίζονται και ανάλογες υποχρεώσεις στο άτομο που εντάσσεται σε αυτό. (Σπυροπούλου "2019")

Ο όρος ιθαγένεια (ιθύς + γένος) στην ελληνική πολιτική ιστορία αναφέρεται στο ορθόδοξο γένος, στη θρησκευτική κοινότητα των επαναστατημένων ορθοδόξων

που σταδιακά εξελίχθηκαν στο ελληνικό έθνος, όπως αυτό διαμορφώθηκε κατά τη διάρκεια του δέκατου ενάτου αιώνα. Ο όρος υπηκοότητα προέρχεται από τις λέξεις υπό + ακοή και ακολούθως από τους «υπηκούς» που υπάγονταν στην κυριαρχία του ηγεμόνα. Και οι δυο έννοιες σημαίνουν σήμερα το ίδιο καθώς εκφράζουν τη σχέση των πολιτών με το κράτος στο λαό του οποίου ανήκουν. Ο όρος όμως ιθαγένεια θεωρείται περισσότερο αποδεκτός επειδή ως αναφέρθηκε η υπηκοότητα συνδέεται με την υπακοή στην κυριαρχία του εξουσιαστή. Ωστόσο και οι δυο έννοιες είναι εξίσου διοικητικά και νομικά δόκιμες (Σπυροπούλου 2019)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ιθαγένεια – Πολίτης – Φιλελευθερισμός & Δημοκρατία στα πλαίσια της κυβερνητικής πολιτικής

2.1 Ιθαγένεια και ιδιότητα του πολίτη

Η ιδιότητα του πολίτη ως φαινόμενο, αποτέλεσε αντικείμενο επεξεργασίας από το Βρετανό κοινωνιολόγο T.H. Marshall στην κλασική πραγματεία *Citizenship and Social Class* το 1950 και η οποία θεωρείται, ότι είναι ένα από τα έργα που καθόρισαν την πορεία της δυτικής πολιτικής κοινωνιολογίας κατά το β' μισό του 20ου αι και τη δυτική φιλελεύθερη σκέψη σχετικά με την ιδιότητα του πολίτη. Κάτι που την προώθησε ιδιαίτερα, ήταν οι κριτικές συζητήσεις που έγιναν σχετικά με αυτή

Με την κτήση της ιθαγένειας, κάποιος αποκτά την ιδιότητα του πολίτη του κράτους όπου ζει και είναι πλέον φορέας όλων των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που συνδέονται με αυτή όπως και οι άλλοι πολίτες χωρίς να υπόκειται σε κάποιο ειδικό καθεστώς (μετανάστη, πρόσφυγα ομογενή). Ο Marshall απέδωσε στην έννοια της ιδιότητας του πολίτη μια σειρά από ατομικά, πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα τα οποία χαρακτήρισε ως ιδιαίτερα σημαντικά για τη συνοχή των καπιταλιστικών κοινωνιών. Αντίθετα από την αρχαιότητα έως τα νεότερα χρόνια, δηλαδή από τον Αριστοτέλη έως το Ρουσσώ, πολίτης θεωρείτο εκείνος ο οποίος έφερε τα πολιτικά δικαιώματα, τα δικαιώματα δηλαδή συμμετοχής στο πολιτικό σώμα ως εκλογέας αλλά και εκλεγείς (Χριστόπουλος "2019" 42-43)

Ωστόσο, ένα ζήτημα που ανακύπτει σήμερα ιδιαίτερα και έχει απασχολήσει και το νεοελληνικό κράτος από τη δεκαετία του 90 και έπειτα, οπότε και άρχισαν να αυξάνονται τα μεταναστευτικά και προσφυγικά ρεύματα προς τη χώρα μας, είναι ποια είναι τα χαρακτηριστικά που συνθέτουν την ιδιότητα του Έλληνα πολίτη, εάν αυτά διαχρονικά, έχουν παραμείνει τα ίδια ή έχουν την τάση να μεταβάλλονται, για ποιους λόγους και πόσο συχνά. Δηλαδή, εάν για την απόκτηση της ιδιότητας του Έλληνα αρκεί ο νομικός δεσμός ή πρέπει να συντρέχουν και κάποια άλλα στοιχεία. Η έννοια του πολίτη, λόγω των πολλαπλών ιδιοτήτων που εμφανίζει από τα αρχαία χρόνια έως σήμερα υπάγεται στις κινητικές και ρέουσες περιβάλλουσες πραγματικότητες και τα προϊόντα των κοινωνικών ανταγωνισμών και διεκδικήσεων. Ενσωματώνει δηλαδή το ιστορικό της περιβάλλον αλλά και ενσωματώνεται σε αυτό. Άρα ως έννοια μπορεί να αναφέρεται απλώς στην προϋπόθεση του να ανήκει κάποιος στο πολιτικό σώμα, χωρίς όμως να μπορεί να προσδιορίσει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Η ιδιότητα του πολίτη λόγω του ότι διέρχεται πραγματικοτήτων που μεταβάλλονται χαρακτηρίζεται από την ικανότητα να αναθεωρείται (Χριστόπουλος "2019" 35-42). Συχνά το ζήτημα σχετικά με την ιδιότητα αυτή, επειδή συνδέεται άμεσα με την κτήση της ιθαγένειας περιορίζεται στην νομική αναγνώριση αυτής της σχέσης (πότε, πώς και αν θα γίνει αυτό) αλλά υπάρχει μια μεγαλύτερη προβληματική γύρω από αυτό. Από αυστηρά νομική άποψη η ιθαγένεια είναι μια νομική κατάσταση που δημιουργεί μια σχέση ανάμεσα στο κράτος και τους ανθρώπους αλλά και μια σχέση διαφοροποίησης ανάμεσα σε πολίτες και ανθρώπους. Η βασική συστατική λειτουργία της σχέσης που δημιουργείται είναι η διάκριση ανάμεσα σε ημεδαπό και αλλοδαπό. Στο Β' Μέρος του ελληνικού Συντάγματος στο κεφάλαιο για τα «Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα» γίνονται δεκαοκτώ αναφορές σε δικαιώματα που αφορούν όλους όσους βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια αλλά σε οκτώ περιπτώσεις ο συντακτικός νομοθέτης αναγνωρίζει ορισμένα δικαιώματα μόνο στους πολίτες. Αυτό σημαίνει ότι ενώ ο θεσμός της ιθαγένειας είναι θεμελιωμένος σε μια διαβαθμισμένη σύνθεση μερικότητας και ισότητας εσωτερικά, εξωτερικά εμφανίζει διαφοροποίηση ανάμεσα στον πολίτη και στον κάθε άνθρωπο. Άρα στο εσωτερικό της ιδιότητας του πολίτη υφίσταται μια διαίρεση η οποία αντιβαίνει στο φιλελεύθερο κοσμοπολιτισμό, (από τη στωική μέχρι την Καντιανή φιλοσοφία), αλλά και στον προλεταριακό διεθνισμό, ο οποίος υπαγορεύει την υπεροχή του ταξικού προσδιορισμού έναντι όλων των άλλων. Οι θεωρητικοί που ακολουθούν την παράδοση του Καντ, προτάσσουν μια κοσμοπολίτικη ιδιότητα στον πολίτη ενώ από την άλλη, οι προλετάριοι δεν έχουν πατρίδα. Άρα, όπως επισημαίνε-

ται, με την ιδιότητα του πολίτη δεν κεφαλαιοποιείται συνολικά η προοπτική της ανθρώπινης χειραφέτησης, όμως μπορεί δημιουργήσει μια τέτοια προοπτική καθώς η κτήση της ιθαγένειας «μετατοπίζει» το κατώφλι του αποκλεισμού, δηλαδή το μετριάζει, (Χριστόπουλος "2019" 35-42).

Στα πλαίσια επίσης της αναφερθείσας διαίρεσης ανάμεσα σε πολίτη και μη πολίτες προτάσσεται η έννοια της αφοσίωσης προς το κράτος που εκδηλώνεται με τη χορήγηση της ιθαγένειας και αντανακλάται στις αντιλήψεις για την ιθαγένεια των Kelsen και S Pufendorf. Ο πρώτος θεωρεί ότι η ιθαγένεια είναι μια προσωπική κατάσταση - άθροισμα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων στην οποία εμπλέκεται το κρατικό και το διεθνές δίκαιο ταυτόχρονα. Μια σημαντική υποχρέωση είναι αυτή της στράτευσης. Στη δεύτερη περίπτωση ο καλός πολίτης δεν αμφισβητεί τη νομιμοποίηση του ηγεμόνα και των κανόνων του και συμπεριφέρεται με σεβασμό, πίστη και υπακοή στο κράτος και την κυβέρνηση. Συνέπεια αυτής της κουλτούρας είναι ότι ο πολίτης δε θα επιδιώκει την οργάνωση επανάστασης, δε θα αναπτύσσει στενούς δεσμούς με άλλα κράτη και θα είναι αφοσιωμένος στον κυβερνήτη του. Αυτές οι αντιλήψεις φαίνονται να είναι αντίθετες προς την φιλελεύθερη θεωρία που άρχισε να γίνεται αποδεκτή από το 17^ο αι και μετά. Ωστόσο, αν και η απόλυτη υπακοή μοιάζει μη φιλελεύθερη ως αρχή, δεν αντίκειται από την άλλη μεριά στις φιλελεύθερες πρακτικές των κρατών, γιατί ο αφοσιωμένος πολίτης κατά τα ανωτέρω μπορεί να συμμετέχει ενεργά στην πολιτική κοινότητα χαράσσοντας και περιφρουρώντας την αυτονομία του, (Χριστόπουλος "2019" 35-42). Άρα η φιλελεύθερη αντίληψη κατά τα ανωτέρω δεν αναφέρεται απλά με στην προσωπική ελευθερία του ατόμου, αλλά και την ελευθερία του και την αυτονομία του στα πλαίσια του κράτους. Για να είναι ένα μέλος ελεύθερο, ενεργό και αυτόνομο εντός του κράτους, πρέπει να είναι συνδεδεμένο άρρηκτα με αυτό. Άρα το πολίτευμα βασίζεται στην παραχώρηση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων η εκπλήρωση των οποίων επικυρώνει κατά κάποιο τρόπο την ιδιότητα του πολίτη όμως με αυτό τον τρόπο και η ελευθερία του πολίτη στο βαθμό που πρέπει να διατηρείται η εύρυθμη λειτουργία του κράτους υπόκειται σε κάποιους περιορισμούς. Άρα, όπως χαρακτηριστικά παρατηρείται η ιθαγένεια αποτελεί ένα δικαίωμα - μήτρα για την άσκηση ατομικών πολιτικών ελευθεριών και κοινωνικών δικαιωμάτων, αλλά παραμένει κατά βάση ένα προνόμιο που παραχωρείται από το κράτος στη βάση της άρνησης της οικουμενικής θεμελίωσης των δικαιωμάτων, (Χριστόπουλος "2019" 35 - 42).

Η άποψη ότι ο καλός πολίτης δεν αμφισβητεί τη νομιμοποίηση του ηγεμόνα του και η οποία έρχεται σε σύγκρουση με το φιλελευθερισμό βρήκε απήχηση στην πολιτική

θεωρία και τη φιλοσοφία. Όμως στην πρακτική των ελεύθερων κρατών υιοθετήθηκε ο Φιλελευθερισμός που παραχωρεί στο άτομο ενεργό συμμετοχή στην πολιτική κοινότητα και σέβεται την προσωπικότητά του.

Ωστόσο, πάρα το χαρακτηρισμό της ιθαγένειας ως δικαιώματος - μήτρας (που περιλαμβάνει τα δικαιώματα κατά το Marshall ως άνω) παρατηρείται ότι κατά την εξέλιξη των δυτικών κοινωνιών, επήλθε και μια αποσύνδεση ορισμένων κοινωνικών αγαθών όπως αυτά της υγείας, της κοινωνικής ασφάλισης και της παιδείας από αυτή καθαυτή την ιδιότητα του πολίτη και πλέον εξαρτώνται από την ικανότητά του ως φορολογούμενου και εργαζόμενου. Δηλαδή, ο πολίτης σήμερα έχει μετεξελιχθεί από κοινωνική οντότητα, σε οικονομική (Κουραχάνης "2019" 157-180)

Αξιοσημείωτο είναι ο όρος «ιδιότητα του πολίτη», (citizenship κατά το Marshall) περιλήφθηκε στο ελληνικό λεξιλόγιο από τη δεκαετία του 1990 και έπειτα. Ωστόσο αν και υπάρχουν ορισμένες σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις σχετικά με αυτή την ιδιότητα, ο όρος αυτός όπως φαίνεται δεν υπερτερεί έναντι της ιθαγένειας στον επίσημο θεσμικό λόγο, (Χριστόπουλος "2019", 44).

2.2 Ιθαγένεια και κυβερνητική πολιτική

Τα ζητήματα που αφορούν τη χορήγηση και την αφαίρεση της ιθαγένειας δε ρυθμίζονται συνήθως από τα Συντάγματα των διαφόρων κρατών αλλά η αρμοδιότητα αυτή επαφίεται στον κοινό νομοθέτη, με αποτέλεσμα να επηρεάζεται το καθεστώς χορήγησης αυτής από την ευρύτερη κυβερνητική πολιτική (Σπυροπούλου "2019").

Εξάλλου, (σε συνάρτηση με τα ανωτέρω) η συγκρότηση της ιδιότητας του πολίτη σύμφωνα με μια άποψη (Χριστόπουλος 2019, 40) επηρεάζεται από την εθνική και πολιτειακή παράδοση του κράτους και μάλιστα σε πολύ μεγάλο βαθμό. Για παράδειγμα, στην περίπτωση της Ελλάδας κατά το διάστημα περίπου δυο αιώνων διάφοροι ιστορικοί, ιδεολογικοί και οικονομικοί παράγοντες που εμπλέκονται μεταξύ τους ιστορικά και γεωγραφικά (με αποτέλεσμα να μη μπορεί κανείς να θεωρήσει κάποιον από αυτούς ως σημαντικότερο) επηρέασαν το περιεχόμενο των χαρακτηριστικών του που πρέπει να διαθέτει κάποιος ώστε να φέρει τον τίτλο του Έλληνα. Επισημαίνεται ωστόσο ότι κάποια ζητήματα ρυθμίζονται από διεθνείς συμβάσεις όπως η Σύμβαση του ΟΗΕ για τη μείωση της αν ιθαγένειας (που συνήφθη το 1961 και τέθηκε σε ισχύ το 1975) και η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ιθαγένεια (που υπεγράφη το 1997 και τέθηκε σε ισχύ το 2000). Η Ελλάδα την υπέγραψε στις 6/11/1997.

Επίσης, η Συνθήκη της Λισαβόνας και ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ έχουν κατοχυρώσει δικαιώματα και εγγυήσεις που απορρέουν από την ευρωπαϊκή ιθαγένεια, δηλαδή την ιδιότητα εκτός από πολίτη ενός κράτους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του πολίτη της Ένωσης, (Σπυροπούλου "2019")

Ένα ενδιαφέρον επίσης σημείο το οποίο αφορά την πολιτική χορήγηση ιθαγένειας σε μια φιλελεύθερη δημοκρατία, είναι ότι η τελευταία δεν εγγυάται πάντα την εύκολη απονομή της ιθαγένειας. Και αντίστροφα η ύπαρξη ενός αυταρχικού καθεστώτος σε μια χώρα δε σημαίνει πάντα δύσκολη διαδικασία ή άρνηση χορήγησης για το λόγο ότι η ιθαγένεια αυτή δεν είναι δημοφιλής. Για το λόγο αυτό παρατηρούνται διαφορές και από κράτος σε κράτος στην ΕΕ. Για παράδειγμα, η χορήγηση ιθαγένειας στη Δανία, είναι πολύ περισσότερο δύσκολη απ' ότι στη Σουηδία (Χριστόπουλος 2019 40)

2. 3 Ιθαγένεια και Φιλελεύθερη Δημοκρατία

Σήμερα, η αναγνώριση της ιθαγένειας, δεν είναι ένα θέμα απλά διαδικαστικό αλλά καλείται να αντιμετωπίσει τις συνέπειες της παγκοσμιοποίησης και της μετακίνησης των ατόμων σε ένα διεθνές πλαίσιο, δημιουργώντας μια πολυπολιτισμική κοινωνία που έχει όμως ανάγκη από συνοχή και σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις δημοκρατικές αξίες. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στην από 572019 γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής και Οικονομικής Επιτροπής με θέμα «Ανθεκτική δημοκρατία μέσω μιας ισχυρής και πολύμορφης κοινωνίας των πολιτών»: Μια πλουραλιστική κοινωνία των πολιτών βασίζεται σε πολιτικές ελευθερίες τις οποίες απειλούν αυταρχικές τάσεις και διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διαφύλαξη της φιλελεύθερης δημοκρατίας στην Ευρώπη. Μια φιλελεύθερη δημοκρατία, μεταξύ άλλων προϋποθέτει την κατοχύρωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, ένα λειτουργικό σύστημα ελέγχου εξισορροπήσεων, αδιάφθορη δημόσια διοίκηση και υπηρεσίες γενικού συμφέροντος αλλά και δυναμική κοινωνία των πολιτών. Χαρακτηριστικό της ανεξάρτητης δημοκρατίας είναι η δημοκρατικότητα ως χαρακτηριστικό και ως παιδεία που ενισχύει την κοινωνική συνοχή. Για να συμβαίνει αυτό, είναι απαραίτητο ένα κατάλληλο κοινωνικό, πολιτικό και νομικό πλαίσιο, (Moos Ch).

2.4 Φιλελεύθερη Δημοκρατία (ή Αστική Δημοκρατία)

Οι δημοκρατικές αρχές και η μετουσίωσή τους σε πολιτικά συστήματα είναι ένα από τα πιο σημαντικά επιτεύγματα του δυτικού πολιτισμού. Η αναγνώριση των αξιών της ελευθερίας και της ισότητας δημιούργησαν το κατάλληλο πλαίσιο εντός του οποίου νομιμοποιήθηκε η ιδιότητα του πολίτη και κατοχυρώθηκε η λαϊκή κυριαρχία. Η διαφορά της δημοκρατίας από την τυραννία, την ολιγαρχία και τη βασιλεία ήταν ότι έδωσε στους πολίτες ίσα δικαιώματα ίσες κοινωνικές παροχές και τη δυνατότητα να εξελιχθούν και να αναδειχθούν στα δημόσια αξιώματα¹. Όπως αναφέρει ο Αριστοτέλης στα «Πολιτικά» «Η βασική αρχή της δημοκρατίας είναι η ελευθερία. Κύριο χαρακτηριστικό της ελευθερίας είναι ότι κάθε πολίτης γίνεται εκ περιτροπής άρχων και αρχόμενος». Η ενότητα, η αλληλεγγύη και η συμμετοχή στα πολιτικά δρώμενα χαρακτηρίζει την κλασική πόλη - κράτος χωρίς ο τελευταίος να έχει τη σημερινή έννοια του κράτους. Σημαντικό μεταρρυθμιστικό επίτευγμα σχετικά με τη λαϊκή δημοκρατία ήταν η εκκλησία του δήμου. Στην αθηναϊκή δημοκρατία τα δικαιώματα του κράτους προηγούνταν των πολιτών, γιατί προτεραιότητα είχε το γενικό καλό και συμφέρον (Ζαχαροπούλου, 2-5). Μετά την παρακμή της κλασικής περιόδου και τους αιώνες κατά τους οποίους με την άνοδο του Χριστιανισμού το θεοκρατικό δόγμα άρχισε να ρυθμίζει την πραγματικότητα, η δημοκρατία επανεμφανίζεται το 18^ο αι οπότε και η Ευρώπη σταδιακά μετασχηματίζεται πολιτικά κοινωνικά και οικονομικά. Η επανεξέταση της φύσης της κοινωνίας και του κράτους απασχόλησε έντονα τους στοχαστές της εποχής² αλλά η φιλελεύθερη δημοκρατική αντίληψη δε συνιστούσε ολοκληρωμένη πολιτική πρόταση. Η φιλελεύθερη δημοκρατία συμβάδισε κυρίως με την οικονομική άνοδο και ιδίως με τη βιομηχανική επανάσταση, (Ζαχαροπούλου 6). Φιλελεύθερη ή αντιπροσωπευτική δημοκρατία είναι η δημοκρατία που βασίζεται στις αρχές του Φιλελευθερισμού, διαμορφώθηκε κυρίως κατά τον 19^ο αι και είναι ο επικρατέστερος τύπος της δημοκρατίας μετά τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο. Βασίζεται πάνω στην ύπαρξη Συντάγματος, το οποίο διακρίνει τις εξουσίες σε ανεξάρτητα όργανα και εγγυάται τα θεμελιώδη ατομικά δικαιώματα των πολιτών ώστε να μην παρεμβαίνει πολύ το κράτος στη ζωή τους. Η κλασική φιλελεύθερη δημοκρατία συνήθως αντι-

¹ Σημειώνεται ωστόσο ότι η ισότητα δεν περιελάμβανε τους δούλους και τους μέτοικους.

² Ο Τζων Λοκ διατύπωσε για πρώτη φορά μια πολιτική φιλοσοφία στα πλαίσια της γέννησης του έθνους - κράτους το οποίο συγκεντρώνει τις κυβερνητικές λειτουργίες στην άσκηση μιας κεντρικής εξουσίας εκτός συνόρων.

παρατίθεται με τη λαϊκή δημοκρατία, τη συμμετοχική και την άμεση Πολιτικά αποτελεί εξέλιξη της Συνταγματικής μοναρχίας, (Berstein).

Ως συνέπεια του Διαφωτισμού, αρχικά με την αμερικανική και εν συνεχεία με τη γαλλική επανάσταση, εντός ενός φιλελεύθερου πλαισίου επιδιώχθηκε η κατάργηση της μοναρχίας και η εγκαθίδρυση μιας διακυβέρνησης από αντιπροσώπους που εκλέγονται από το λαό που έχει το δικαίωμα να ψηφίζει. Οι αντιπρόσωποι αυτοί θα ήταν σε θέση να εκφράζουν τα αντικρουόμενα συμφέροντα και πεποιθήσεις της κοινωνίας όντας οι ίδιοι προσκείμενοι σε διαφορετικά πολιτικά κόμματα (Berstein). Κατά το Φιλελευθερισμό, το κράτος δημιουργείται από τους πολίτες του για να εξυπηρετεί τις ανάγκες τους και να ενσαρκώνει τα συμφέροντά τους. Αντίθετα από την αρχαία δημοκρατία η οποία δίνει προτεραιότητα στο δημόσιο συμφέρον το φιλελεύθερο κράτος ενδιαφέρεται περισσότερο για τα ατομικά δικαιώματα. Η αναγνώριση όμως ότι είναι πιθανή μια υπονόμηση της ατομικής ελευθερίας για το καλό της κυρίαρχης εξουσίας η οποία ενδέχεται να διαφθαρεί, οδήγησε στη Συνταγματική κατοχύρωση της διάκρισης των εξουσιών με προσήλωση παράλληλα στη λαϊκή εξουσία, με αποτέλεσμα τον 20^ο αι οι φιλελεύθερες ιδέες να διαφοροποιούνται και να λαμβάνουν διαφορετικές μορφές, (Ζαχαροπούλου 7)

Στις ΗΠΑ εκείνοι που θεμελίωσαν το κράτος αυτό, προκειμένου να περιορίσουν την υπερβολική αύξηση της δύναμης των πολυπληθέστερων κατώτερων κοινωνικών τάξεων ή να αποφύγουν φαινόμενα αναρχίας, δεν υιοθέτησαν την άμεση δημοκρατία, αλλά τον αντιπροσωπευτικό τύπο αυτής, διαμορφώνοντας την αντιπροσωπευτική δημοκρατία και ονομάζοντας το νέο πολίτευμα «ρεπουμπλικανικό» και όχι «δημοκρατικό» προκειμένου να παραπέμπει στο ρωμαϊκό κράτος της ελληνιστικής περιόδου (Birch, Bernstein). Με την παράλληλη εξάπλωση του εθνικισμού στη γαλλική επανάσταση η αντιπροσωπευτικού χαρακτήρα επίσης εθνοσυνέλευση εμφανίστηκε ως η ενσάρκωση της βούλησης του έθνους.

Στην πορεία, κατά τη διάρκεια όλου του 19^{ου} αι με την επιρροή και πίεση που ασκήθηκε από εθνικιστικά, σοσιαλιστικά, φεμινιστικά και άλλα κινήματα άρχισε να επεκτείνεται σταδιακά το δικαίωμα ψήφου σε όλο σχεδόν τον πληθυσμό ανεξαρτήτως φύλου, κοινωνικής θέσης, καταγωγής κλπ. Έτσι, διαμορφώθηκε ο τύπος αντιπροσωπευτικής σύνθεσης που επικράτησε κατά τον 20 αι και ονομάζεται «Φιλελεύθερη δημοκρατία» (Berstein).

2.5 Δημοκρατία και Φιλελευθερισμός

Ο Φιλελευθερισμός³ και ο Κοινοτισμός⁴ ασχολήθηκαν στα πλαίσια της πολιτικής θεωρίας με τις προϋποθέσεις της καλής και αγαθής ζωής, άλλως με τον προσδιορισμό των όρων που συμβάλλουν στην ορθή διευθέτηση της κοινωνίας προς του αγαθού όλου των μελών της. Από τα τέλη της δεκαετίας του 1950 μέχρι και τις αρχές τουλάχιστον της δεκαετίας του 1980 έλαβε χώρα μια αναγέννηση στην πολιτική θεωρία και φιλοσοφία βασισμένη στην επαναθεμελίωση αντικειμενικά και καθολικά του κανονιστικού λόγου, λαμβανομένης υπόψιν και της μεταθητικής κριτικής. Κεντρικά ζητήματα της συζήτησης και των επιχειρημάτων ήταν η κοινωνική δικαιοσύνη και τα δικαιώματα. Η αγγλοσαξονική πολιτική θεωρία και φιλοσοφία επηρεάστηκε από το 1971 και μετά από τον John Rawls ο οποίος στο έργο του διαμόρφωσε τον αμερικανικό Φιλελευθερισμό ο οποίος διαφοροποιείται από την ευρωπαϊκή παράδοση καθώς επαναθεώρησε την οπτική του κοινωνικού συμβολαίου προτείνοντας έναν κανονιστικό ορισμό κοινωνικής δικαιοσύνης στο έργο του «A Theory of Justice» και προσπαθώντας να συνδυάσει τις αρχές της ελευθερίας και της ισότητας με ταυτόχρονη αντιμετώπιση του ζητήματος των κοινωνικών ανισοτήτων (Παπαδόπουλος). Έχοντας υπόψιν τα παραπάνω, συμπεραίνεται ότι η πολιτική χορήγησης της ιθαγένειας σήμερα στα πλαίσια της φιλελεύθερης δημοκρατίας στο δυτικό κυρίως κόσμο, έχει διαμορφωθεί από την επίδραση του φιλελευθερισμού στη δημοκρατία όπου ο πολίτης δεν είναι απλά φορέας πολιτικών δικαιωμάτων αλλά και κοινωνικών. Όμως και η απόλαυση των κοινωνικών δικαιωμάτων εξετάζεται πλέον μέσω του πρίσματος της καταπολέμησης και των κοινωνικών ανισοτήτων (Rawls J) είτε αυτά θεωρούνται από μηδενική βάση, είτε ως υπαρκτό πρόβλημα. Στο μοντέλο όμως κοινωνικής δικαιοσύνης με χαρακτηριστικό του την καθολική και διαπολιτισμική εφαρμογή του Rawls

³Ο Φιλελευθερισμός είναι μια πολιτική φιλοσοφία/θεωρία, που βασίζεται στις ιδέες της ατομικής ελευθερίας αλλά και της ατομικής ιδιοκτησίας. Russell, Bertrand (2000) [1945] History of Western Philosophy. London: p. 577–8

Young 2002, Beyond Rawls: An Analysis of the Concept of Political Liberalism. Lanham, MD: University Press of America p.39.

⁴ Το ιδεολογικό ρεύμα του Κοινοτισμού θεωρεί ότι η κοινωνική διάσταση της ανθρώπινης φύσης πρέπει να είναι αλληλέγγυα. Η ονομασία «Κοινοτισμός» (communitarianism) προέκυψε από την έμφαση που οποία έδωσε ο M.Sandel (Αμερικανός πολιτικός φιλόσοφος ο οποίος είναι γνωστός για την κριτική του στη «Θεωρία της Δικαιοσύνης του Rawls») στη σημασία της κοινότητας χρησιμοποιώντας την έννοια και τις συνδηλώσεις της ως θεωρητικό εργαλείο για την κριτική στο Φιλελευθερισμό (Σιούφα Βασ., Ιδιωτικότητα και φιλελεύθερη δημοκρατία, μερικές όψεις του Ρεπουμπλικανισμού του M.Sandel). Ο Κοινοτισμός διαφοροποιήθηκε από τις φιλελεύθερες τάσεις του Rawls ως προς το ότι δεν προκρίνει τη δημιουργία μιας κοινωνικής συναίνεσης ξεκινώντας από μια μηδενική βάση, γιατί τα άτομα δεν πρέπει να αποκόπτονται από το κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο έχουν γαλουχηθεί, άρα η κοινωνική συναίνεση πρέπει να επιδιωχθεί λαμβάνοντας υπόψιν την υπάρχουσα κατάσταση.

ήρθε να προστεθεί η κριτική αντιμετώπιση των Κοινοτιστών που επισήμαναν το καθεστώς της ποικιλότητας και της πολιτισμικής ιδιαιτερότητας. Οι κοινωνικές συνθήκες της δεκαετίας του 1980 είχαν σαν αποτέλεσμα οι τελευταίοι να προχωρήσουν σε περαιτέρω προσδιορισμό του κοινωνικού αγαθού και των πολιτικών βασισμένων στις αρχές της πολιτικής δικαιοσύνης. Οι πετρελαϊκές κρίσεις του 1970, η παγκόσμια οικονομική αναδιάρθρωση και η απορρύθμιση των αγορών είχαν σαν αποτέλεσμα την υποβάθμιση αυτού που αποκαλείται «κοινωνία» με αποτέλεσμα τη συρρίκνωση του κοινωνικού κράτους. Η νέα θεώρηση επικεντρώθηκε στο ότι οι άνθρωποι είναι άτομα τα οποία προβαίνουν σε ορθολογικές επιλογές σύμφωνα με τους οικονομικούς νόμους και υπό αυτή την έννοια θα πρέπει να ελαχιστοποιηθεί ο κρατικός παρεμβατισμός. Όμως η οικονομική ύφεση των αρχών του 1990 έφερε στο προσκήνιο τις κοινωνικές επιπτώσεις των καθ' ολοκληρίαν δυνάμεων της αγοράς με εμφανή την αποσάθρωση του κοινωνικού ιστού. Μέσα από την ανάδειξη νέων ιδεών στην πολιτική οι νέοι Κοινοτιστές πρόταξαν μια μεγαλύτερη ισορροπία ανάμεσα στις έννοιες των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων προτάσσοντας την αναγνώριση εκ μέρους του κράτους και των πολιτών των αμοιβαίων υποχρεώσεών τους (Παπαδόπουλος "2015").

Τα ανωτέρω έχουν σημασία στα πλαίσια της χορήγησης ιθαγένειας γιατί από τη δεκαετία του 90 και μετά η Ευρώπη αλλά και η Ελλάδα, η οποία αποτελεί πηγή εισόδου μεταναστών και προσφύγων είχαν να αντιμετωπίσουν ιδιαίτερα το ζήτημα της ενσωμάτωσης των ανθρώπων αυτών στην Ευρώπη αλλά και τις κοινωνίες των επιμέρους κρατών - μελών πράγμα που προϋποθέτει την αναγνώριση ανάμεσα στο κράτος και στους νέους πολίτες πλέον, κατ' ανάλογο, τρόπο αμοιβαίων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων,

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Συστήματα κτήσης της ιθαγένειας

3.1 Αρχική και επίκτητη ιθαγένεια

Την ιθαγένεια μπορεί να αποκτήσει κάποιος είτε με τη γέννηση, (αρχική ιθαγένεια) είτε αργότερα (επίκτητη ιθαγένεια). Όσον αφορά την αρχική ιθαγένεια τα κράτη εφαρμόζουν δυο συστήματα: Το δίκαιο του αίματος ή το δίκαιο του εδάφους.

Σύμφωνα με την πρώτη περίπτωση, το δίκαιο του αίματος, κάποιος αποκτά την ιθαγένεια ενός κράτους από τους γονείς του ή τον ένα γονέα. Αποτελεί τον πιο ασφαλή τρόπο απονομής της ιθαγένειας και γι' αυτό τον εφαρμόζουν όλα τα κράτη. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις όπου το δίκαιο του αίματος συνυπάρχει με το δίκαιο το εδάφους. Στη δεύτερη αυτή περίπτωση, υπό προϋποθέσεις κάποιος αποκτά ημιαυτόματα την ιθαγένεια εφόσον γεννιέται στο έδαφος ενός κράτους. Αυτό αφορά βασικά τις περιπτώσεις παιδιών μεταναστών και συναντάται στις ΗΠΑ, όχι όμως και στην Ευρώπη Εφαρμοζόταν στην Ιρλανδία έως το 2004, αλλά καταργήθηκε κατόπιν δημοψηφίσματος (Σπυροπούλου "2019").

3.2 Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια

Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια είναι η ιδιότητα του πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποκτάται αυτόματα με την κτήση της ιθαγένειας κράτους – μέλους της ΕΕ, ενώ αντίστοιχα αφαιρείται εφόσον απωλεσθεί αυτή, με οποιοδήποτε τρόπο. Η Συνθήκη της Λισαβόνας και ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ έχουν κατοχυρώσει τα δικαιώματα και τις εγγυήσεις που απορρέουν από την ευρωπαϊκή ιθαγένεια Σύμφωνα με τη συνθήκη του Μάαστριχτ κάθε άτομο που έχει την ιθαγένεια κράτους - μέλους θεωρείται και πολίτης της Ένωσης. Με αυτό τον τρόπο προωθείται η ευρωπαϊκή ταυτότητα, αφού οι πολίτες συμμετέχουν περισσότερο ενεργά στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Στο πλαίσιο της ενιαίας αγοράς οι πολίτες απολαμβάνουν ορισμένα γενικά δικαιώματα όπως ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων και υπηρεσιών, προστασία ως καταναλωτές, πρόσβαση στη δημόσια υγεία κοινωνική προστασία, απασχόληση και ευκαιρίες, ισότιμη μεταχείριση.

Τα ειδικά δικαιώματα της Ένωσης όπως προβλέπονται σε ειδικές διατάξεις είναι: Τα πολιτικά δικαιώματα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι στις κοινοτικές και δημοτικές

εκλογές στο κράτος - μέλος κατοικίας, η διπλωματική και προξενική προστασία των πολιτών κράτους μέλους σε χώρες όπου οι χώρες τους δεν αντιπροσωπεύονται, το δικαίωμα αναφοράς προς το Ευρωκοινοβούλιο και πρόσβασης στο διαμεσολαβητή (που ισχύει για όλα τα φυσικά πρόσωπα που κατοικούν στο έδαφος κρατών –μελών όπως και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων) και η ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η συνθήκη του Άμστερνταμ συμπλήρωσε τον κατάλογο των δικαιωμάτων και διευκρίνισε τη σχέση ανάμεσα στην εθνική και την ευρωπαϊκή ιθαγένεια. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έχει προοδευτικά καταρτίσει ένα αποτελεσματικό σύστημα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, σε ενωσιακό επίπεδο (Open courses).

Στην Ευρώπη για την αναγνώριση της ιθαγένειας εφαρμόζεται το λεγόμενο «δίκαιο της διαμονής» (ius domicile) Σύμφωνα με αυτό κάποιος αποκτά την ιθαγένεια του κράτους όπου ζει, ανατρέφεται και κοινωνικοποιείται και πρόκειται για ένα αγώγιμο δικαίωμα, καθώς εφόσον κάποιος πληροί τις προϋποθέσεις, το κράτος δε μπορεί να του αρνηθεί την παροχή της.

Στην Ελλάδα το δίκαιο της διαμονής ισχύει από το 2015 ξανά (αφού ενώ ίσχυε από το 2010 έπαυσε για ένα διάστημα το 2013 με απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας).

Σε όλα επιπλέον τα κράτη, ενήλικας μπορεί να αποκτήσει ιθαγένεια με αίτηση. Η πράξη αυτή λέγεται πολιτογράφηση και αποτελεί μια σύνθετη και χρονοβόρα διαδικασία μέσω της οποίας αποδίδεται η ιθαγένεια σε κάποιον, από το κράτος, εφόσον πληροί ορισμένες προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος του (Σπυροπούλου "2019").

Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια μπορεί να αποκτηθεί α) Από καταγωγή, εφόσον υπάρχει μέλος της οικογένειας που μπορεί να μεταβιβάσει στον αιτούντα την υπηκοότητα β) Με πολιτογράφηση, αν κάποιος έχει εργασθεί για καιρό στην ΕΕ ώστε να πληροί τις προϋποθέσεις γ) Με επένδυση, εφόσον κάποιος διαθέτει τα χρήματα προκειμένου να επενδύσει χρήματα σε μια χώρα της ΕΕ.

Από καταγωγή μπορεί κάποιος να αποκτήσει την ιθαγένεια εφόσον είχε κάποιο πρόγονο - συνήθως γονέα – γεννημένο στην ΕΕ. Είναι ο ευκολότερος και φθηνότερος τρόπος και προϋποθέτει τη συγκέντρωση των απαιτούμενων εγγράφων. Στην περίπτωση της πολιτογράφησης, η έκδοση βίζας εργασίας και η εργασία τουλάχιστον (συνήθως) για πέντε έτη, δίνει το δικαίωμα υποβολής αίτησης πολιτογράφησης. Επίσης εάν κάποιος παντρευτεί Ευρωπαϊό πολίτη, μπορεί συνήθως μετά τρία έτη από το γάμο, να υποβάλει αίτηση. Στην περίπτωση της επένδυσης κάποιος μπορεί να θεμε-

λιώσει δικαίωμα εφόσον έχει αρκετά κεφάλαια, ώστε να στηρίξει μια Το πρόγραμμα αυτό είναι γνωστό ως Golden Visa και προσφέρει διαβατήριο ΕΕ μετά από τρία ή πέντε χρόνια.

Εν κατακλείδι, η απόκτηση ευρωπαϊκής ιθαγένειας δίνει στον κάτοχο τη δυνατότητα να εργασθεί να ζήσει και να σπουδάσει σε όποια χώρα της ΕΕ επιθυμεί. Τυγχάνει προξενικής προστασίας από όλα τα κράτη της ΕΕ όταν βρίσκεται στο εξωτερικό Έχει πρόσβαση σε κάποια από τα καλύτερα εθνικά προγράμματα υγειονομικής περίθαλψης. Έχει δικαίωμα ψήφου στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Ο χρόνος απόκτησης της Ευρωπαϊκής Ιθαγένειας κυμαίνεται από έξι μήνες έως ένα έτος στην περίπτωση της κτήσης αυτής από καταγωγή, πέντε έως δέκα χρόνια στην περίπτωση της αίτησης για πολιτογράφηση και από ένα έως πέντε χρόνια στην περίπτωση της υπηκοότητας με επένδυση (Schengen Visa).

3.3 Η κτήση της ελληνικής ιθαγένειας

Το καθεστώς για την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας, όπως έχει διαμορφωθεί σήμερα, έχει περάσει από διάφορα στάδια από τη σύσταση του αρχικού ελληνικού κράτους έως σήμερα, όμως αναφέρεται παρακάτω (υπό. 34). Ωστόσο, μια αρχική παρατήρηση σε σχέση με το πώς έχει λάβει σήμερα η σχετική νομοθεσία την παρούσα μορφή έχει να κάνει με το γεγονός ότι ενώ στην πορεία προς την εθνικοποίηση η ιθαγένεια συνδέεται με την ιδιότητα του ορθοδόξου χριστιανού στην πορεία προέκυψε, στα πλαίσια του γένους, εκτός από την διάκριση ανάμεσα στον ομογενή και τον αλλοδαπό και η διάκριση ανάμεσα στον ομογενή – αλλογενή και η οποία τελούσε υπό μια συνεχή πολιτική διαπραγμάτευση. Με βάση αυτό υπήρχαν άτομα ημεδαποί μεν αλλά αλλογενείς, (μειονότητες, ή άτομα που είχαν πολιτογραφηθεί ως Έλληνες) και ομογενείς αλλοδαποί (Έλληνες, που έμεναν όμως εκτός των ελληνικών συνόρων). Άρα η ιθαγένεια διαχρονικά επηρεάστηκε από την εξελικτική πορεία του ελληνικού κράτους σε συνδυασμό με αυτές τις περιπτώσεις ακολουθώντας μια πρακτική έκτακτης ανάγκης που δεν υποχρέωνε κατά τα άλλα να αναλάβει το κράτος κάποιες δεσμεύσεις ως προς την *τήρηση προθεσμιών ή αιτιολόγησης των αποφάσεων* που αφορούσαν την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας. Ωστόσο, ξεκίνησε μια μεταρρύθμιση από το 2010 και μετά (με την καθιέρωση της αιτιολόγησης των αποφάσεων επί των αιτήσεων της πολιτογράφησης και τη μεταφορά των ζητημάτων ιθα-

γένειας στα διοικητικά εφετεία), που ολοκληρώθηκε το 2015, (Χριστόπουλος "2019" 45-47).

Παρακάτω, παρουσιάζονται τα βασικά σημεία της νομοθεσίας και ακολούθως γίνεται μια ιστορική αναδρομή για να καταδειχθεί πώς οι ιστορικές - οικονομικές και πολιτικές συνθήκες, σε συνδυασμό με τις φιλελεύθερες αρχές, επηρέασαν το νομικό καθεστώς για την ιθαγένεια.

Ο νόμος 3284/2004 (Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας ΚΕΙ) όπως έχει διαμορφωθεί, προβλέπει πέντε βασικές περιπτώσεις κτήσης της ιθαγένειας.

Στην πρώτη, περιλαμβάνονται η κτήση της ιθαγένειας με τη γέννηση αυτοδικαίως ή με τη γέννηση σε συνδυασμό με τη φοίτηση στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα (3 υποπεριπτώσεις) (αρ1, 1Α 1Β ΚΕΙ).

Στη δεύτερη περίπτωση η ιθαγένεια αποκτάται από τέκνο που γεννήθηκε χωρίς γάμο των γονέων του, αν επακολουθήσει αναγνώριση από Έλληνα και κατά το χρόνο αυτό είναι ανήλικο (αρ2).

Στην τρίτη περίπτωση, η ιθαγένεια αποκτάται από αλλοδαπό με την υιοθεσία του (πριν την ενηλικίωση), από Έλληνα ή Ελληνίδα (αρ3).

Στην τέταρτη περίπτωση κάποιος μπορεί να αποκτήσει την ελληνική υπηκοότητα με την κατάταξη στις ένοπλες δυνάμεις (αρ4) και στην πέμπτη μέσω της διαδικασίας της πολιτογράφησης (αρ5).

Παρακάτω, θα γίνει μια αναφορά στις περιπτώσεις κτήσης ιθαγένειας του αρ1, 1Α και 1Β και ιδίως σε αυτές κατά τις οποίες η ιθαγένεια απονέμεται με δήλωση και φοίτηση στο ελληνικό σχολείο γιατί αυτές θεσπίστηκαν τα τελευταία χρόνια, προς αντιμετώπιση του ζητήματος που είχε προκύψει με μετανάστες που είχαν έρθει στην Ελλάδα από τη δεκαετία κυρίως του 90 και μετά και τα παιδιά τους που, είτε τα έφεραν μαζί τους είτε γεννήθηκαν εδώ και υπήρχε κίνδυνος κατά την ενηλικίωσή τους να μη μπορούν να παραμείνουν στη χώρα.

3.3.1 Κτήση ιθαγένειας αυτοδικαίως με τη γέννηση

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του κώδικα ελληνικής ιθαγένειας κάποιος αποκτά αυτοδικαίως την ιθαγένεια με τη γέννησή του εφόσον **α)** Είναι τέκνο Έλληνα ή Ελληνίδας **β)** Γεννηθεί σε ελληνικό έδαφος και ένας από τους γονείς του έχει γεννηθεί επίσης σε ελληνικό έδαφος και κατοικεί μόνιμα σε αυτό από τη γέννησή του, ή το τέκνο δεν αποκτά με τη γέννηση αλλοδαπή ιθαγένεια ούτε μπορεί να την αποκτήσει με δήλωση

των γονέων του στις αρμόδιες αλλοδαπές αρχές εφόσον απαιτείται αυτό σύμφωνα με το αλλοδαπό δίκαιο ιθαγένειας. Επίσης αποκτά την ιθαγένεια με τη γέννηση επί ελληνικού εδάφους εφόσον δεν είναι γνωστή η ιθαγένειά του και δε μπορεί να διαπιστωθεί. Η αδυναμία διαπίστωσης όμως δεν πρέπει να οφείλεται στην άρνηση του γονέα να συνεργασθεί.

(Η ρύθμιση αυτή επήλθε κατόπιν τροποποίησης του αρ με το ν3838/20210).

3.3.2 Κτήσης ιθαγένειας λόγω γέννησης και φοίτησης στο ελληνικό σχολείο με την υποβολή δήλωσης και αίτησης

Στο άρθρο 1Α δίνεται η δυνατότητα σε παιδιά που γεννήθηκαν αλλά και φοιτούν σε ελληνικό σχολείο να αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια κατόπιν υποβολής σχετικής αιτήσεως από τους γονείς τους.

Η θεμελίωση του δικαιώματος κτήσης της ιθαγένειας επέρχεται εφόσον:

1. Έχει εγγραφεί στην Α΄ τάξη του ελληνικού σχολείου της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ή σχολείου πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που ακολουθεί το υποχρεωτικό ελληνικό πρόγραμμα εκπαίδευσης και διδασκαλίας και συνεχίζει να το παρακολουθεί κατά την υποβολή της αίτησης. Αν το παιδί έχει πιστοποιημένη αναπηρία από δημόσιο φορέα σε ποσοστό άνω του 80% μπορεί να γίνονται δεκτά πιστοποιητικά εξειδικευμένης περίθαλψης και ψυχοκοινωνικής/θεραπευτικής παρέμβασης αποκατάστασης.

2. Πριν τη γέννηση του τέκνου ένας από τους γονείς του **α)** Διαμένει νόμιμα στη χώρα επί πέντε συνεχόμενα έτη ή αν έχει γεννηθεί το τέκνο ήδη, δέκα συνεχόμενα έτη. **β)** Οι γονείς διαμένουν νόμιμα και ο ένας εξ αυτών τουλάχιστον έχει κάποιους από τους προβλεπόμενους στο άρθρο τίτλους διαμονής (άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος, άδεια διαμονής αορίστου χρόνου ή δεκαετούς διάρκειας, έγγραφο πιστοποίησης μόνιμης διαμονής πολίτη της ΕΕ, τίτλο παροχής ασύλου ή επικουρικής προστασίας ως πρόσφυγα, τίτλο διαμονής ανιθαγενούς, ειδικό δελτίο ταυτότητας ομογενούς ή άλλο τίτλο ομογενούς, άδεια διαμονής β΄ γενιάς (αρ 108 ν4251/14), δελτίο μόνιμης διαμονής μέλους οικογένειας Έλληνα ή πολίτη της ΕΕ).

(Το άρθρο αυτό είχε προστεθεί με το αρ1Ν3838/2010⁵, τροποποιήθηκε με το αρ18 του ν3870/2010 και αντικαταστάθηκε με το αρ1Ν4332/2015).

⁵ Στο αρ. 1^Α του ν.3838/2010 προβλεπόταν όσον αφορά τα τέκνα αλλοδαπών ότι:

1.Τέκνο αλλοδαπών που γεννιέται και συνεχίζει να ζει στην Ελλάδα από γονείς που διαμένουν μόνιμα και νόμιμα και οι δυο στη χώρα επί πέντε τουλάχιστον συνεχή έτη, αποκτά από τη γέννησή του την

3.3.3 Κτήση ιθαγένειας λόγω φοίτησης σε σχολείο/σχολή στην Ελλάδα με δήλωση και αίτηση

Με το **άρ1Β** δίνεται η δυνατότητα σε ανήλικο αλλοδαπό να θεμελιώσει δικαίωμα κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας, εφόσον έχει φοιτήσει επαρκώς στην ελληνική εκπαίδευση, δηλαδή σε ελληνικό σχολείο ή σχολείο το οποίο εφαρμόζει το υποχρεωτικό ελληνικό πρόγραμμα διδασκαλίας και εκπαίδευσης. Έτσι με την επιτυχή παρακολούθηση εννέα τάξεων πρωτοβάθμιας (Δημοτικό και Γυμνάσιο) ή έξι τάξεων δευτεροβάθμιας (Γυμνάσιο και Λύκειο), δίχως να προσμετράται επιπλέον το Νηπιαγωγείο δημιουργεί προϋποθέσεις ώστε να λάβει την ιθαγένεια λαμβάνοντας προηγουμένως τη σχετική βεβαίωση από την αρμόδια αρχή. Ιδιαίτερη μέριμνα λαμβάνεται για ανήλικους που έχουν κάποια αναπηρία σε βαθμό πάνω από 80% και έχει πιστοποιηθεί από αρμόδιο δημόσιο φορέα. Σε αυτή την περίπτωση, αντί της ως άνω βεβαίωσης, μπορεί να γίνεται δεκτό πιστοποιητικό παροχής υπηρεσιών για εξειδικευμένη περίθαλψη και παρέμβαση ψυχοκοινωνικής ή θεραπευτικής αποκατάστασης, διάρκειας τουλάχιστον εννέα ετών. Αρμόδιος για να αποφασίζει για κάθε θέμα σχετικό με τη διαδικασία και την εφαρμογή της είναι ο Υπουργός Εσωτερικών. Εκτός από την περίπτωση της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ένας αλλοδαπός ο οποίος μένει νόμιμα και μόνιμα στην Ελλάδα και έχει αποφοιτήσει από Ανώτερο Τεχνολογικό Ίδρυμα (ΤΕΙ) ή Ανώτερο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (ΑΕΙ) και διαθέτει επίσης απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από ελληνικό σχολείο ή σχολείο που ακολουθεί το ελληνικό πρόγραμμα εκπαίδευσης και διδασκαλίας ως άνω, έχει επίσης το

Ελληνική Ιθαγένεια, εφόσον οι γονείς του υποβάλουν κοινή σχετική δήλωση και αίτηση εγγραφής του τέκνου στο δημοτολόγιο του δήμου της μόνιμης κατοικίας του, μέσα σε τρία έτη από τη γέννηση.

Σε περίπτωση μεταγενέστερης υποβολής της δήλωσης και αίτησης, η ιθαγένεια αποκτάται από την υποβολή τους. Αν το τέκνο γεννήθηκε πριν τη συμπλήρωση της πενταετούς νόμιμης διαμονής και από τους δύο γονείς στη Χώρα, η κοινή δήλωση και αίτηση εγγραφής υποβάλλεται με την παρέλευση της πενταετούς συνεχούς νόμιμης διαμονής και του δεύτερου γονέα, το δε τέκνο αποκτά την Ελληνική Ιθαγένεια από τη υποβολή τους

Τέκνο αλλοδαπών που έχει ολοκληρώσει επιτυχώς την παρακολούθηση έξι τουλάχιστον τάξεων ελληνικού σχολείου στην Ελλάδα και κατοικεί μόνιμα και νόμιμα στη Χώρα αποκτά την Ελληνική Ιθαγένεια από τη συμπλήρωση του εξαετούς χρόνου φοίτησης με κοινή δήλωση και αίτηση εγγραφής στο δημοτολόγιο του δήμου μόνιμης κατοικίας του που υποβάλλουν οι γονείς του μέσα σε τρία έτη από τη συμπλήρωση του χρόνου αυτού. Σε περίπτωση μεταγενέστερης υποβολής της δήλωσης και αίτησης και μέχρι την ενηλικίωση του τέκνου, η ιθαγένεια αποκτάται από την υποβολή της σχετικής δήλωσης και αίτησης.

3.Η Ελληνική Ιθαγένεια αποκτάται από τέκνα αλλοδαπών με δήλωση των γονέων τους, σύμφωνα με τις διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων του παρόντος άρθρου, μόνον εφόσον και οι δύο γονείς τους διαμένουν νομίμως στην Ελλάδα δυνάμει σχετικού νόμιμου τίτλου σε ισχύ.

δικαίωμα να ζητήσει την ελληνική ιθαγένεια. Για τη συγκεκριμένη δήλωση και αίτηση προβλέπεται αποκλειστική προθεσμία 3 μηνών από τη στιγμή αποφοίτησης από τη σχολή. Και στις δυο πρώτες περιπτώσεις (φοίτησης σε σχολείο) για την κτήση της ιθαγένειας, απαιτείται δήλωση και αίτηση από τον ίδιο τον αλλοδαπό. (Οι ρυθμίσεις αυτές του αρ1Β του ΚΕΙ προστέθηκαν με το αρ1Ν4332/2015).

3.3.4 Χορήγηση ιθαγένειας σε ενήλικες

Τυπικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης (αρ5)

Για τη χορήγηση της ιθαγένειας σε ενήλικες πρέπει να ακολουθηθεί η διαδικασία της πολιτογράφησης, να υποβληθεί δηλαδή σχετική αίτηση στην Αρμόδια Αρχή εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Οι προϋποθέσεις αυτές διακρίνονται σε θετικές (που πρέπει να υπάρχουν κατά την υποβολή της αίτησης) και σε αρνητικές (που δεν πρέπει να συντρέχουν στο πρόσωπο του αιτούντος).

Στις τυπικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης περιλαμβάνονται α) Η ενηλικότητα του αιτούντος κατά την υποβολή της αίτησης β) Η έλλειψη αμετάκλητης καταδίκης κατά την τελευταία δεκαετία πριν την υποβολή της αίτησης σε στερητική ποινή της ελευθερίας άνω του ενός έτους ή τουλάχιστον έξι μηνών για μια σειρά αδικημάτων που στρέφονται κατά του κράτους (πχ προδοσία της χώρας) εγκλήματα διεθνούς χαρακτήρα (πχ διακίνηση ναρκωτικών εμπορία παιδιών, λαθρεμπορία κα) ή άλλα εγκλήματα του ποινικού κώδικα (πχ εκβίαση, απάτη, υπεξαίρεση κα) γ) Να μην τελεί υπό απέλαση ή να εμφανίζει άλλη εκκρεμότητα όσον αφορά το καθεστώς νόμιμης διαμονής στη χώρα δ) Να έχει μείνει στην Ελλάδα για συνεχόμενα επτά έτη πριν την υποβολή της αίτησης και να κατέχει έναν από τους αναφερόμενους στο νόμο τίτλους διαμονής και οι οποίοι είναι : **1.** Άδεια επί μακρόν διαμένοντος. **2.** Βεβαίωση - τίτλος διαμονής που διαθέτουν οι πολίτες κρατών – μελών της ΕΕ. **3.** Δελτίο αναγνωρισμένου πολιτικού πρόσφυγα ή καθεστώτος επικουρικής προστασίας. **4.** Ταξιδιωτικά έγγραφα ή ειδικό δελτίο που έχουν χορηγηθεί από ημεδαπή αρχή σύμφωνα με τις διατάξεις της Διεθνούς Σύμβασης της Νέας Υόρκης περί καθεστώτος ανιθαγενών, δελτίο ή άλλο τίτλο διαμονής ομογενούς, εκτός όμως του Ειδικού Δελτίου Ταυτότητας Ομογενούς. **5.** Άδεια διαμονής δεύτερης γενιάς (αρ108 ν4251/2014), κατά τα ιδιαίτερω οριζόμενα στο άρ 5 του ΚΕΙ.

Ουσιαστικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης (Αρ5 Α ΚΕΙ)

Οι νόμοι ν4735/2020 και 4873/21 σε συνδυασμό με την τελευταία εγκύκλιο του Υπουργείου εσωτερικών επέφεραν σημαντικές αλλαγές στη διαδικασία αυτή. Τα κύρια σημεία είναι οι εξετάσεις για το Πιστοποιητικό Επάρκειας Γνώσεων για την Πολιτογράφηση (ΠΕΓΠ), η αίτηση πολιτογράφησης, το ελάχιστο επαρκές εισόδημα και η κατάργηση της προφορικής συνέντευξης. Όσοι είχαν καταθέσει αιτήσεις πολιτογράφησης έως τις 311221 αλλά δεν είχαν περάσει από συνέντευξη πρέπει να δώσουν εξετάσεις για να πάρουν το ΠΕΓΠ εκτός εάν έχουν φοιτήσει ορισμένα χρόνια στο δημοτικό, γυμνάσιο, λύκειο ή ΑΕΙ-ΤΕΙ οπότε και θα πρέπει να καταθέσουν τις βεβαιώσεις /πιστοποιητικά αποφοίτησης στη διεύθυνση ιθαγένειας όπου είχε γίνει πριν υποβληθεί η αίτηση.

Όσοι δεν είχαν κάνει μέχρι στιγμής αίτηση και επρόκειτο να κάνουν πρέπει να συμμετάσχουν πρώτα στις εξετάσεις. Εξαιρούνται κι εδώ όσοι έχουν φοιτήσει στην πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια ή τριτοβάθμια εκπαίδευση ως άνω, εφόσον συμπληρώσουν και τον απαιτούμενο χρόνο ετών διαμονής. Όσοι πετυχαίνουν στις εξετάσεις και έχουν συμπληρώσει τον απαιτούμενο επίσης χρόνο διαμονής, μπορούν να υποβάλουν αίτηση στην αρμόδια διεύθυνση ιθαγένειας του τόπου κατοικίας τους.

Α Θετικές

Για να ευδοκιμήσει η αίτηση αλλοδαπού που επιθυμεί να γίνει Έλληνας πολίτης πρέπει εκτός από τις λοιπές τυπικές προϋποθέσεις του αρ5 :

α. Να γνωρίζει με επάρκεια την ελληνική γλώσσα, ώστε να μην κωλύεται στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών του ως Έλληνα πολίτη.

β. Να έχει επαρκή γνώση της ελληνικής ιστορίας και της γεωγραφίας, του ελληνικού πολιτισμού και των συνηθειών των Ελλήνων. Επίσης πρέπει να γνωρίζει τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν οι θεσμοί και το πολίτευμα της χώρας.

γ. (Καταργήθηκε).

(Κλήση σε συνέντευξη).

Με το προηγούμενο καθεστώς η Περιφερειακή Διεύθυνση Ιθαγένειας στο πλαίσιο διερεύνησης των προϋποθέσεων των περ γ' και δ' του άρθρου 5^Α καλούσε τον αιτούντα σε συνέντευξη, προκειμένου να διαπιστωθούν η επαρκής ένταξή του στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας και η δυνατότητα συμμετοχής του ως πολίτη σε αυτήν.

Με τις νέες τροποποιήσεις η προφορική συνέντευξη που δινόταν σε τριμελείς επιτροπές καταργήθηκε. Πλέον για την απόδειξη της κοινωνικής και οικονομικής ένταξης

των αιτούντων λαμβάνονται υπόψη τα έγγραφα που κατατίθενται ταυτόχρονα με την αίτηση ή αργότερα, συμπληρωματικά. Με βάση αυτά οι επιτροπές συνεδριάζουν χωρίς να είναι απαραίτητη η παρουσία των αιτούντων, εκτός και αν στην πορεία προκύψουν αμφιβολίες οπότε μπορεί να κληθούν αυτοπροσώπως. Στην τελευταία αυτή περίπτωση ο αλλοδαπός καλείται με επιστολή επί αποδείξει, ενώ μη εμφάνισή του δικαιολογείται μόνο εφόσον υφίσταται πράγματι αντικειμενική αδυναμία. Αν μετά προσπάθεια επίδοσης δυο φορές αυτή καταστεί αδύνατη, ή ο αλλοδαπός δεν παραστεί χωρίς δικαιολογία, τότε ο προϊστάμενος της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ιθαγένειας απορρίπτει την αίτηση.

Οι ομογενείς που διαθέτουν αποδεικτικά στοιχεία για την ελληνική τους καταγωγή και ζητούν την πολιτογράφησή τους με οποιοδήποτε τίτλο διαμονής, δεν υπάγονται στις διατάξεις για τη διακρίβωση των ουσιαστικών προϋποθέσεων που προβλέπει το αρ. 5^Α. Μόνο αν υπάρξουν αμφιβολίες σχετικά με την ιδιότητά τους ως ομογενών μπορεί μια υπόθεση να παραπεμφθεί στην αρμόδια (με βάση τη χωρική αρμοδιότητα) Επιτροπή Πολιτογράφησης και να διενεργηθεί συνέντευξη, κατόπιν της οποίας ο φάκελος του αιτούντος στέλνεται πίσω στην οικεία Περιφερειακή Διεύθυνση προς έκδοση της σχετικής απόφασης.

δ. Να είναι ικανός να συμμετέχει με ενεργό και ουσιαστικό τρόπο στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας Αυτό σημαίνει ότι η χώρα που διαμένει πρέπει να αποτελεί το κέντρο των βιοτικών δραστηριοτήτων του.

Για την διαπίστωση των ανωτέρω, λαμβάνονται υπόψη, η διατήρηση μιας σταθερής εργασίας στη χώρα και η οικονομική του κατάσταση γενικά και η δραστηριότητά του. Σημαντική είναι επίσης η συνεχής εκπλήρωση των ασφαλιστικών και φορολογικών του υποχρεώσεων απέναντι στο κράτος. Όσον αφορά το κοινωνικό σκέλος της ένταξής του, αυτό προκύπτει από τη διαμόρφωση κάποιου συγγενικού δεσμού με Έλληνα πολίτη, μέσω της εξοικείωσης με τα διάφορα ήθη και έθιμα της χώρας και τη συμμετοχή του σε διάφορες εκδηλώσεις της κοινωνίας των πολιτών δημοτικές δραστηριότητες, εθελοντισμό, αθλητικές δραστηριότητες/ομάδες.

(Οι γ και δ τροποποιήσεις επήλθαν με το αρ36 Ν4873/21⁶ με ισχύ την 161221)

⁶ Η εγκύκλιος 81/2022 επισημαίνει ότι με το αρ.36 του νέου νόμου καταργήθηκε η προϋπόθεση της ενεργούς και ουσιαστικής συμμετοχής στην πολιτική ζωή της χώρας δεδομένου ότι η διακρίβωση της ξινδρομής πιστοποιείται μέσω της απόκτησης του Πιστοποιητικού Επάρκειας Γνώσεων για την Πολιτογράφηση (Π.Ε.Γ.Π). Με το αρ.38 τροποποιήθηκε το αρ.7 (με αντικατάσταση των παραγράφων 6,8,9). Πλέον η οικονομική και κοινωνική ένταξη των αιτούντων αξιολογείται από τις τριμελείς ομάδες του αρ.7 μόνο σε περίπτωση συνδρομής αμφιβολιών ως προς την ύπαρξη ή όχι οικονομικής και κοινωνικής ένταξης. Εν προκειμένω ο εισηγητής του φακέλου με βάση όλα τα στοιχεία και τα δικαιολογητι-

2. Ο υπουργός Εσωτερικών με απόφασή του καθορίζει τα ειδικότερα στοιχεία τα οποία δύνανται να αποτελέσουν «τεκμήρια» εκ των οποίων προκύπτει η οικονομική και κοινωνική εξέταση του αλλοδαπού κατά περίπτωση και χρονική περίοδο.

(Όπως τροποποιήθηκε η άνω παράγραφος με το αρ3 Ν4735/2020 με ισχύ την 12/10/2020).

Με βάση την άνω επισήμανση στο άρθρο, διευκρινίζεται ότι για την αξιολόγηση του βαθμού ένταξης στην οικονομική και κοινωνική ένταξη της χώρας, η ερμηνευτική εγκύκλιος 29845/2021 θέτει ορισμένα τεκμήρια:

1. Το πρώτο είναι η σύναψη συγγενικού δεσμού με Έλληνα πολίτη. Η πιο χαρακτηριστική είναι η σύναψη γάμου με Έλληνα ή Ελληνίδα, η διάρκεια αυτού και η απόκτηση παιδιών. Σημαντική είναι η σταθερότητα που εμφανίζουν οι ανωτέρω οικογενειακοί δεσμοί και οι οποίοι σε συνδυασμό με το συνολικό χρόνο παραμονής στη χώρα, οπότε και υπάρχουν ισχυρές αποδείξεις ότι αυτός έχει ενσωματωθεί ουσιαστικά στην ελληνική κοινωνία και ότι συνεχίζει να αναπτύσσει εντός αυτής κοινωνικούς και πολιτιστικούς δεσμούς με τη χώρα.

2. Η φοίτηση στην ελληνική εκπαίδευση.

Σε όποια βαθμίδα της ελληνικής εκπαίδευσης κι αν φοιτά ο αλλοδαπός, αυτό δείχνει την βούλησή του να προσαρμοσθεί όσο το δυνατόν περισσότερο στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας και να ενταχθεί σε αυτή. Κι εδώ συνεκτιμώνται τα χρόνια συνολικά που έχει φοιτήσει ο αλλοδαπός στο ελληνικό σχολείο, η συμμετοχή του σε διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα όπως σχολείο δεύτερης ευκαιρίας ή δια βίου μάθησης. Για το λόγο αυτό ιδιαίτερα η φοίτηση των παιδιών του αλλοδαπού σε ελληνικό σχολείο, αποτελεί σημαντική ένδειξη ότι αυτός συνδέεται σταθερά με τη χώρα.

3. Η επαγγελματική κατάρτιση.

Ένα άλλο τεκμήριο είναι η συμμετοχή του αλλοδαπού σε εξειδικευμένα σεμινάρια που αφορούν την κατάρτιση εργαζομένων (και διενεργούνται μέσω πιστοποιημένων φορέων) και την ανάπτυξη δεξιοτήτων τους. Μέσω της συμμετοχής σε τέτοια σεμινάρια εκδηλώνεται η βούληση του αλλοδαπού να αποκτήσει κάποια εξειδίκευση προκειμένου να βρει κάποια σχετική εργασία στη χώρα.

4. Συμμετοχή σε εθελοντικές δράσεις και εκδηλώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

κά που περιλαμβάνονται σε αυτόν εισηγείται αιτολογημένα για την απόρριψη ή μη της αίτησης πολιτογράφησης και προωθεί προς υπογραφή το σχέδιο της σχετικής απόφασης στον Προϊστάμενο της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ιθαγένειας. Οι ομογενείς που διαμένουν μόνιμα στη χώρα με οποιοδήποτε τίτλο διαμονής και διαθέτουν αποδεικτικά στοιχεία της ελληνικής καταγωγής δε χρειάζεται να δώσουν εξετάσεις για το (Π.Ε.Γ.Π).

Η πρόθεση του αλλοδαπού να προσαρμοσθεί στην ελληνική κοινωνία ενισχύοντας την παρουσία του εκεί προκύπτει και από τη συμμετοχή του σε εθελοντικού χαρακτήρα δραστηριότητες, πολιτιστικές ή κοινωνικές εκδηλώσεις του τόπου όπου ζει με αποτέλεσμα να καθίσταται αναπόσπαστο μέλος του κοινωνικού συνόλου. Ιδιαίτερα συνεκτιμώνται η εθελοντική προσφορά σε δράσεις για το περιβάλλον, την υποστήριξη ατόμων που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες (όπως άτομα με ειδικές ανάγκες και ηλικιωμένοι).

5. Συνεχής διαμονή στη χώρα.

Σημαντικός τέλος παράγοντας είναι η συνεχής διαμονή του αλλοδαπού στη χώρα αφού έτσι αποδεικνύει ότι επιθυμεί να παραμείνει σε αυτή και να τη διατηρήσει ως το συνεχές και κύριο κέντρο των βιοτικών του δραστηριοτήτων, δημιουργώντας δυνατούς κοινωνικούς, επαγγελματικούς και κοινωνικούς δεσμούς. Η συνεχής και αδιάλειπτη παρουσία στη χώρα για το διάστημα που προηγείται από τη στιγμή της υποβολής της αίτησης πολιτογράφησης έως τη διεκπεραίωση της διαδικασίας εξέτασης, δεν επηρεάζεται δυσμενώς από τυχόν απουσία του, εφόσον αυτή δεν ξεπερνά τους έξι μήνες το χρόνο.

B. Αρνητικές

Λόγοι ασφάλειας.

Στο πρόσωπο του αλλοδαπού που επιθυμεί να γίνει Έλληνας πολίτης δεν πρέπει να συντρέχουν λόγοι δημόσιας τάξης ή εθνικής ασφαλείας. Σχετικά με τη συνδρομή τέτοιων λόγων στο πρόσωπο του αιτούντος παρέχουν γνώμη οι αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη με τη διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 7».

Η απόκτηση ιθαγένειας από τέκνα αλλοδαπών που πολιτογραφούνται

Με την εγκύκλιο **1465/12121** του Υπουργείου Εσωτερικών (Γενική Γραμματεία Ιθαγένειας) επισημαίνεται ότι :

Με το άρθρο 9 του ν4735/2020 (ΦΕΚ 197/τΑ'/12102020 αντικαταστάθηκε και το άρ. 11 του ΚΕΙ (ν328/2004) όπως ίσχυε ως εξής: Το τέκνο αλλοδαπού/αλλοδαπής που πολιτογραφείται γίνεται Έλληνας δίχως άλλη διατύπωση αν κατά την ημερομηνία ορκωμοσίας του γονέα του είναι ανήλικο, άγαμο και διαμένει μόνιμα στη χώρα. Η διαφορά με το προηγούμενο άρθρο συνίσταται στο ότι ενώ επαναλαμβάνεται η αυτοδίκαιη κτήση της ιθαγένειας από τα ανήλικα και άγαμα τέκνα κατά την ημερομηνία ορκωμοσίας του γονέα προβλέπεται επίσης η εξακρίβωση της μόνιμης διαμονής των τέκνων στη χώρα προκειμένου να διασφαλισθεί ότι η απονομή της ιθαγένειας γίνεται

σε τέκνα που έχουν φυσική παρουσία και διαμονή στη χώρα και έτσι αναπτύσσουν και είναι σε θέση να αναπτύξουν γνήσιους και ουσιώδεις δεσμούς με τη χώρα. Έχοντας υπόψιν τη νέα ρύθμιση γίνεται επίσης επισήμανση ότι ο ΚΕΙ για τα ανήλικα και άγαμα τέκνα που αποκτούν την ελληνική ιθαγένεια αυτοδικαίως λόγω της κτήσης της ιθαγένειας από το γονέα τους προβλέπει τις κάτωθι περιπτώσεις όπως παρουσιάζονται σχηματικά στον ακόλουθο πίνακα:

Άρθρο	Περιγραφή	Ημερομηνία κτήσης ιθαγένειας του τέκνου
Άρθρο 11 του ΚΕΙ	Τέκνα πολιτογραφηθέντων	Ημερομηνία ορκωμοσίας του γονέα
Άρθρο 1 παρ14 του ν3284/2004	Τέκνα όσων αποκτούν τη ιθαγένεια με δήλωση	Ημερομηνία υποβολής της σχετικής δήλωσης για την ει του γονέα
Άρθρο 1B παρ 6 του ΚΕΙ	Τέκνα όσων αποκτούν την ιθαγένεια λόγω φοίτησης σε ελληνικό σχολείο	Ημερομηνία δημ/σης (ΦΕΚ) της απόφασης ει του γονέα
Άρθρο 23 του ν3284/2004	Τέκνα όσων ανακτούν την ει που κατείχαν λόγω γέννησης από Ελληνίδα μητέρα και την απώλεσαν λόγω νομιμοποίησης ή αναγνώρισης από αλλοδαπό πατέρα	Ημερομηνία υποβολής της σχετικής δήλωσης για την ανάκτηση της ει του γονέα

Σημειώνεται επίσης ότι από τη λήψη της παρούσας εγκυκλίου, κατέστη πλέον υποχρεωτική η αυτοτελής καταχώρηση των ανήλικων και άγαμων τέκνων στο ΟΠΣ όλων των ανωτέρω κατηγοριών αναφορικά με την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας.

Διαδικασία πολιτογράφησης (αρ6)

Αρμόδια αρχή και δικαιολογητικά

Αρμόδια αρχή για την υποβολή της αίτησης πολιτογράφησης είναι η Υπηρεσία Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών στον τόπου όπου διαμένει ο ενδιαφερόμενος

Η αίτηση συνοδεύεται από τα απαραίτητα δικαιολογητικά τα οποία είναι:

1. Αντίγραφο του διαβατηρίου του αλλοδαπού σε ισχύ ή κάποιο άλλο έγγραφο ταυτοπροσωπίας. Αν δε μπορεί να προσκομισθεί διαβατήριο για αντικειμενικούς λόγους τότε μπορεί να προσκομισθεί η άδεια διαμονής που παρέχεται στα άτομα εκείνων που δε μπορούν να έχουν διαβατήριο.
2. Τίτλος διαμονής ο οποίος είναι ένας από αυτούς που περιλαμβάνονται στην παρ. ε' του αρ5 και είναι σε ισχύ.

«Η πολιτική χορήγησης της ιθαγένειας στο πλαίσιο της Φιλελεύθερης Δημοκρατίας»

3. Πιστοποιητικό για την επάρκεια γνώσεων προς πολιτογράφηση (ΠΕΓΠ) Το πιστοποιητικό αυτό προβλέπεται στο αρ.7 παρ.2.
4. Πιστοποιητικό γέννησης (πρωτότυπο) το οποίο πρέπει να είναι νόμιμα επικυρωμένο και μεταφρασμένο. Αν δεν υπάρχει τέτοιο, τότε προσκομίζεται κάποιο άλλο ισοδύναμο πιστοποιητικό όπως προβλέπει η νομοθεσία της χώρας καταγωγής (και πρώτης ιθαγένειας). Σε περίπτωση που αιτών δε μπορεί να προσκομίσει τέτοιου είδους πιστοποιητικό γιατί είναι αναγνωρισμένος ως πρόσφυγας ή δικαιούχος επικουρικής προστασίας ή δεν έχει ιθαγένεια, τότε μπορεί να υποβάλει την πράξη αναγνώρισης ως πρόσφυγα, ή δικαιούχου επικουρικής προστασίας ή το δελτίο ανιθαγένειας. Σε περίπτωση που έχει γεννηθεί στην Ελλάδα, μπορεί να προσκομίσει τη ληξιαρχική πράξη γέννησης.
5. Άλλα έγγραφα που απαιτούνται είναι τα εκκαθαριστικά σημειώματα της εφορίας ή οι πράξεις διοικητικού προσδιορισμού του φόρου και αφορούν τα οικονομικά έτη που αντιστοιχούν στα προηγούμενα της νόμιμης παραμονής τους στη χώρα και απαιτούνται κατά περίπτωση και εκ των οποίων προκύπτει ότι εκπληρώνει τις φορολογικές του υποχρεώσεις ως κάτοικος της Ελλάδας.

Λοιπά κριτήρια οικονομικής ένταξης

Σημειωτέο ότι, εκτός από τις φορολογικές δηλώσεις, οι αιτούντες μπορούν να προσκομίσουν και άλλα συμπληρωματικά έγγραφα. Τέτοια είναι: Η βεβαίωση ασφαλιστικού φορέα για το διάστημα εργασίας, η σύμβαση εργασίας, η βεβαίωση ασφαλιστικής ενημερότητας, η κατάσταση με τα οικονομικά στοιχεία από τυχόν άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας, δήλωση στοιχείων Ε9 αποδεικτικό τήρησης τραπεζικού λογαριασμού.

6. Ο αιτών πρέπει να διαθέτει επίσης αριθμό μητρώου κοινωνικής ασφάλισης (ΑΜΚΑ) και
7. Να καταβάλει ηλεκτρονικό παράβολο ύψους 550 €. Σε περίπτωση που προκύψει επανυποβολή της αίτησης πολιτογράφησης το ποσόν περιορίζεται στα 200€. Ωστόσο, οι ομογενείς και οι κάτοχοι ιθαγένειας κράτους – μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες και οι ανιθαγενείς για κάθε αίτηση καταβάλλουν παράβολο που ανέρχεται στα 100€.

Με την υποβολή της αίτησης, ο αιτών εξουσιοδοτεί την αρμόδια υπηρεσία να προβεί σε συλλογή, επεξεργασία και διαβίβαση των προσωπικών του δεδομένων αποκλειστικά εντός του αρμόδιου φορέα.

(Το παραπάνω άρθρο τίθεται όπως τροποποιήθηκε με το αρ.37 του ν 4873/21).

Συμμετοχή σε γραπτή δοκιμασία (αρ6 παρ3 ΚΕΙ)⁷

Απαραίτητη προϋπόθεση για την αίτηση πολιτογράφησης αποτελεί πλέον το πιστοποιητικό επάρκειας γνώσεων για την πολιτογράφηση. Για τη λήψη αυτού ο αλλοδαπός πρέπει (αφού καταβάλει εξέταστρα ύψους 150€) να λάβει μέρος σε γραπτή δοκιμασία ώστε να διαπιστωθεί εάν αυτός πληροί τις προϋποθέσεις των αρ. α' και β' του άρθρ. 5Α . Στις εξετάσεις πρέπει να ανταποκριθεί επιτυχώς στη γνώση της ελληνικής γλώσσας σε επίπεδο Β1, στην κατανόηση και παραγωγή του προφορικού λόγου. Περαιτέρω, εξετάζεται σε θέμα ελληνικής ιστορίας, γεωγραφίας του ελληνικού πολιτισμού αλλά και θεσμών που αφορούν το πολίτευμα της χώρας. Για τη διενέργεια των εξετάσεων τα θέματα αντλούνται τυχαία από μια τράπεζα θεμάτων που περιλαμβάνει τουλάχιστον εκατό κείμενα με ασκήσεις σχετικές με την κατανόηση και παραγωγή γραπτού λόγου και τριακόσιες ερωτήσεις – θέματα πάνω στα λοιπά γνωστικά θέματα. Η Γενική Γραμματεία Ιθαγένειας μεριμνά για την τήρηση των θεμάτων και μπορεί να έχει πρόσβαση σε αυτή κάθε ενδιαφερόμενος μέσω του ιστότοπου που τηρείται από το Υπουργείο Εσωτερικών Όσον αφορά την εξέταση της γλώσσας, στη διαμόρφωση των θεμάτων μπορεί να συμμετέχει και το κέντρο ελληνικής γλώσσας. Προκειμένου ο εξεταζόμενος να λάβει το πιστοποιητικό πρέπει να απαντήσει ορθά στο 70% των απαντήσεων τόσο όσον αφορά το γλωσσικό κομμάτι όσο και τις λοιπές ενότητες Μεμονωμένα στη γλωσσική εξέταση πρέπει να απαντήσει σωστά σε ποσοστό 66% και στα λοιπά αντικείμενα σε ποσοστό 50%. Σε περίπτωση αποτυχίας ο αλλοδαπός μπορεί να συμμετάσχει ξανά στην εξέταση, ενώ εάν επιτύχει λαμβάνει Πιστοποιητικό Επάρκειας Γνώσεων (ΠΕΓΠ) από τη Γενική Γραμματεία Ιθαγένειας.

Σύμφωνα με μια ανάλυση, (Σωτηρόπουλος Μ.) με αφορμή τη διενέργεια των πρώτων εξετάσεων για τη λήψη πιστοποιητικού επάρκειας γνώσεων για πολιτογράφηση, παρατηρείται ότι το σύστημα εμφανίζει ορισμένα προβλήματα. Εκτός από τα εγγενή προβλήματα που ενέχει ο στόχος της κωδικοποίησης σε γραπτή εξέταση η Τράπεζα είναι μεροληπτική και έχει πολύ δύσκολες ερωτήσεις και δεν υπάρχει επαρκής δια-

⁷Όπως αναφέρει η εγκύκλιος 81/2022 με την παρ.3 του αρ.37 το αρ.6 ΚΕΙ η κατα περίπτωση χρονική περίοδος για την οποία διακριβώνεται η ουσιαστική ύπαρξη κριτηρίων οικονομικής και κοινωνικής ένταξης του αιτούντος για τις αιτήσεις που υποβλήθηκαν μέχρι και τις 31.3.2021 είναι εκείνη πριν τη λήψη του Π.Επάρκειας Γνώσεων.Πολιτογράφηση (Π.Ε.Γ.Π.).Αυτό σημαίνει ότι στις αιτήσεις που υποβλήθηκαν πριν την έναρξη του ν.4735/2020, δηλαδή μέχρι και την 31^η.3.2021 ενώ οι τυπικές προϋποθέσεις εκ του νόμου πρέπει να συντρέχουν κατα την περίοδο πριν την υποβολή της αίτησης, τα ουσιαστικά ως άνω κριτήρια διερευνώνται κατα την περίοδο πριν από τη λήψη του πιστοποιητικού.

σύνδεση με τα βιόματα και τις εμπειρίες των συμμετεχόντων στις εξετάσεις. Ένα άλλο επίσης ζήτημα είναι ότι πάσχει από την ανάγκη αποστήθισης και υπάρχουν ερωτήσεις που δεν επιδέχονται «σωστές» απαντήσεις (g2red.org).

Αιτούντες άνω των 62 ετών

Για τους αιτούντες την ελληνική ιθαγένεια που έχουν υπερβεί το 62ο έτος της ηλικίας, για όσους έχουν πιστοποιηθεί με σωματική αναπηρία άνω του 67% από Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ), καθώς και για όσους αδυνατούν να συμμετάσχουν σε γραπτή δοκιμασία λόγω διαγνωσμένης, από τις αρμόδιες μονάδες διάγνωσης και έκθεσης πιστοποιητικών μαθησιακών δυσκολιών του Υπουργείου Υγείας, οποιασδήποτε μορφής μαθησιακής δυσκολίας, η συνδρομή των προϋποθέσεων των περ. α' και β' του άρθρου 5Α πιστοποιείται με προφορική δοκιμασία ενώπιον Ειδικής Τριμελούς Επιτροπής Εξετάσεων, η οποία αποτελείται από έναν (1) υπάλληλο της Γενικής Γραμματείας Ιθαγένειας, ως Πρόεδρο, και δύο (2) εκπαιδευτικούς της δημόσιας ή ιδιωτικής εκπαίδευσης, οι οποίοι ορίζονται με ισάριθμους αναπληρωτές τους.

Περιπτώσεις απαλλαγής από την συμμετοχή σε εξετάσεις

Όσοι αλλοδαποί έχουν φοιτήσει στην ελληνική εκπαίδευση όπως ορίζει ο κώδικας ή έχουν αποφοιτήσει από την τριτοβάθμια εκπαίδευση ή έχουν αποκτήσει μεταπτυχιακό τίτλο από ελληνικό ΑΕΙ ή έχουν κάνει Διδακτορική Διατριβή δεν υποχρεούνται στη λήψη του πιστοποιητικού.

Έλεγχος πληρότητας φακέλου από την αρμόδια Περιφερειακή Διεύθυνση Ιθαγένειας

Αφού ολοκληρωθεί η αίτηση πολιτογράφησης, και υποβληθούν τα απαραίτητα δικαιολογητικά η αρμόδια Διεύθυνση Ιθαγένειας, προβαίνει σε έλεγχο του φακέλου και εξετάζει αν συντρέχουν οι προβλεπόμενες τυπικές προϋποθέσεις με βάση το αρ.5 του ΚΕΙ. Για το λόγο αυτό μέσω ειδικών εφαρμογών στις οποίες έχει πρόσβαση λαμβάνει αυτεπάγγελτα το ποινικό μητρώο του αλλοδαπού από την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης για δικαστική χρήση και λαμβάνει επίσης πληροφορίες από την αρμόδια Αστυνομική Αρχή για το αν υφίστανται λόγοι για την προστασία της δημόσιας τάξης στο πρόσωπο του αιτούντος, (οπότε θα πρέπει να απορριφθεί το αίτημά του) ή πρόκειται να απελαθεί. Για τη συνδρομή πλέον λόγων εθνικής ασφαλείας μπορεί να διενεργείται και εμπιστευτική αλληλογραφία με τις αρμόδιες εθνικές αρχές ασφαλείας Ελλείψει των τυπικών προϋποθέσεων η αίτηση απορρίπτεται.

Με τις αλλαγές στη διαδικασία πολιτογράφησης, γράφτηκε ότι επρόκειτο να μπουν άμεσα στους εκλογικούς καταλόγους εκατοντάδες χιλιάδες αλλοεθνών. Ωστόσο, όλοι

οι Έλληνες πολίτες, ανεξάρτητα του πώς απέκτησαν την ιθαγένεια έχουν δικαίωμα εκλέγειν και εκλέγεσθε και δεν πρέπει να παραβλέπετε το γεγονός ότι κάποιος που κάνει αίτηση για πολιτογράφηση, πέραν του ότι έχει ζήσει στην Ελλάδα ήδη πολλά χρόνια, αποκτά την ελληνική ταυτότητα κατά μέσο όρο μετά από 4 με πέντε χρόνια Έτσι, το 2023 θα μπορούν οριακά να ψηφίσουν εκείνοι που είχαν κάνει αίτηση το 2018 (g2red.org)

Οργάνωση εξετάσεων

Ο γενικός Γραμματέας ιθαγένειας καθορίζει τα θέματα αναφορικά α) Με τη διαμόρφωση ή την τήρηση της τράπεζας θεμάτων. β) Τα διαδικαστικά θέματα σχετικά με τις προϋποθέσεις συμμετοχής στις εξετάσεις και την υποβολή αίτησης γ). Τον τόπο και το χρόνο διενέργειας των εξετάσεων. δ) Τις προδιαγραφές τους και ε) Τα θέματα που αφορούν τη συγκρότηση και τη λειτουργία των ατομικών συλλογικών οργάνων. Περαιτέρω, η οργάνωση και διενέργεια τω εξετάσεων για την απόκτηση του ΠΕΓΠ συνεπικουρείται και από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων ως προς τα λοιπά θέματα που χρήζουν οργάνωσης (κτίρια επιτηρητές εξεταστές, κ.ο.κ.).

Εξέταση φακέλου πολιτογράφησης από εισηγητή

Σύμφωνα με το αρ.7 όπως αντικαταστάθηκε με το αρ.38 του ν.4873/21 για την εξέταση της αίτησης πολιτογράφησης ορίζεται ένας εισηγητής ο οποίος εξετάζει το φάκελο του αιτούντος όσον αφορά τη συνδρομή των τυπικών και ουσιαστικών προϋποθέσεων πολιτογράφησης και στη συνέχεια συντάσσει σχετικό ενημερωτικό σημείωμα. Με αυτό, αφού έχει εξετάσει τα στοιχεία και τα έγγραφα πρέπει να εισηγείται αιτιολογημένα για το αν θα πρέπει να γίνει αποδεκτή ή όχι η αίτηση πολιτογράφησης και προωθεί το σχέδιο απόφασης αποδοχής ή απόρριψης προς υπογραφή στον προϊστάμενο της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ιθαγένειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ιστορική πορεία της χορήγησης της ελληνικής ιθαγένειας

4.1 Από την ίδρυση του ελληνικού κράτους ως σήμερα

Παρατηρώντας τις νομοθετικές ρυθμίσεις από το 2010 και μετά στον Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας είναι χρήσιμο να γίνει μια αναδρομή στην ιστορική πορεία του καθεστώτος χορήγησης αυτής από την ίδρυση του ελληνικού κράτους έως σήμερα, για να γίνει κατανοητό ποιοι παράγοντες διαχρονικά το επηρέασαν και πως επέδρασε η φιλελεύθερη δημοκρατία σε αυτό.

Ο πρώτος αιώνας της ζωής του ελληνικού κράτους ονομάστηκε «αιώνας της συμπερίληψης» ακριβώς για το λόγο ότι όσον αφορά τη χορήγηση της ιθαγένειας εφαρμόστηκε η στρατηγική της «συμπερίληψης».

Όπως στην Ιταλία ακολουθήθηκε ο κανόνας «Φτιάξαμε την Ιταλία, ας φτιάξουμε τώρα και τους Ιταλούς» έτσι και στην Ελλάδα, η εδαφική της ολοκλήρωση απαιτούσε και τη δημιουργία νέων πολιτών. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι τα πρώτα χρόνια η συμπερίληψη νέων πολιτών αναφερόταν σε ένα δωρεάν φιλελεύθερο κοσμοπολιτισμό, αλλά υπήρχε μια βασική προϋπόθεση για την εγγύηση της νομιμοφροσύνης των πολιτών και την ένταξή τους, το θρήσκευμα. Στην πορεία βέβαια, στο πλαίσιο της ανάγκης προσάρτησης νέων επικρατειών, έγινε ανεκτή ως ένα βαθμό και η συμπερίληψη άλλων εθνικών ομάδων – μειονοτήτων (Εβραίων, τουρκόφωνων, σλαβόφωνων).

Το θρήσκευμα σε συνδυασμό με το εδαφικό κριτήριο, αποτέλεσε το πρώτο βασικό κριτήριο για τη συμπερίληψη όπως φαίνεται και από τη Νομική διάταξη της Ανατολικής Χέρσου Ελλάδας, συνταχθείσα στα Σάλωνα το φθινόπωρο του 1821 η οποία δεν προσδιορίζει τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένας πολίτης καθώς αυτό ήταν αδύνατο από τότε, αλλά βασική του ιδιότητα ήταν να είναι χριστιανός. Σε όλα σχεδόν τα συνταγματικά κείμενα αναφερόταν ότι Έλληνες είναι όσοι αυτόχθονες κάτοικοι στην Επικράτεια πιστεύουν στο Χριστό. Το Σύνταγμα του Άστρους εισήγαγε ως προϋπόθεση κτήσης της ιθαγένειας και το στοιχείο της γλώσσας. Στο Σύνταγμα της Τροιζήνας γίνεται αναφορά στο «Δημόσιο Δίκαιο των Ελλήνων». Αναγνωρίζονται κάποια πολιτικά, αστικά και κοινωνικά δικαιώματα που συνιστούν είδος δημοκρατικού προτύπου απονομής της ιδιότητας του πολίτη, Το Σύνταγμα του 1827 περιλαμβάνει ένα ολόκληρο κεφάλαιο και εισάγει το δίκαιο του αίματος, καθώς αναφέρει

ότι όσοι είναι γεννημένοι από Έλληνα πατέρα είναι Έλληνες. Περαιτέρω, τίθενται κριτήρια (όπως πχ λευκό ποινικό μητρώο, πρότερη τριετής παραμονή) που παραπέμπουν σε ένα οργανωμένο κράτος.

Αυτή την περίοδο υπάρχει και εξομοίωση της ιδιότητας του Έλληνα πολίτη με αυτή του δημότη.

Ο πρώτος νόμος σχετικά με την ελληνική ιθαγένεια ακολούθησε το 1835 οπότε και άρχισε σταδιακά η ομαλοποίηση του δικαίου αυτού. Ο νόμος αυτός ίσχυσε έως το 1856 οπότε δημιουργήθηκε ο Αστικός Ελληνικός Νόμος. Ο τελευταίος διατηρήθηκε μέχρι τη δημοσίευση του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας το 1955 χωρίς σημαντικές αλλαγές. Μέχρι τότε, διάφορες ανακατατάξεις λαμβάνουν χώρα στο περιεχόμενο τού λόγω των συνεχών εδαφικών προσαρτήσεων μέχρι το 1947 οπότε και ενσωματώθηκαν τα Δωδεκάνησα στην Ελλάδα. Κατά τη διάρκεια των ετών αυτών υιοθετήθηκαν και πολιτικές αθροάς πολιτοποίησης με τρόπο δεσμευτικό ή προαιρετικό.

Η περίοδος της συμπεριληπτικής πολιτικής για την απόκτηση της ιθαγένειας έφθασε στο τέλος της με τη συνθήκη της Λοζάνης, (με μοναδική εξαίρεση έπειτα την προσάρτηση της Δωδεκανήσου το 1947) και πλέον το ελληνικό κράτος έπαυε να αναζητά και να προσπαθεί να ενσωματώσει τους Έλληνες από έξω και προσανατολίσθηκε εσωτερικά στην ανάπτυξη μιας ιδεολογίας με χαρακτηριστικά εθνοφυλετικού επιχειρήματος, αφού η ιδιότητα του να είσαι Έλληνας άρχισε να συνδέεται περισσότερο με τη νομιμοφροσύνη προς το εθνικό και ιδεολόγο κράτος. Κατά την περίοδο της συμπερίληψης, Έλληνας γινόταν κάποιος με την προσάρτηση εδαφών, την ανταλλαγή πληθυσμών, με τη συμμετοχή στον αγώνα (στο μέτρο που το έδαφος καταγωγής είναι ανελεύθερο) ή την εγκατάσταση στην επικράτεια. Πλέον, η κτήση της ιθαγένειας ξεφεύγει των νομικών και εδαφικών ορίων και στρέφεται προς τη διαμόρφωση της αρετής του Έλληνα πολίτη (Χριστόπουλος "2019", 51-76).

Την περίοδο 1985 - 2009 παρατηρείται μια νέα κινητικότητα στο δίκαιο της ιθαγένειας λόγω της έλευσης της ισότητας των δυο φύλων τη δεκαετία του 1980 και τα μεταναστευτικά κύματα προς την Ελλάδα τη δεκαετία του 1990 οπότε και επέρχεται μια φιλελευθεροποίηση⁸, έπεται όμως και συνέχεια, καθώς η λή-

⁸ Με το ν.1438/84 απέκτησαν και οι Ελληνίδες το δικαίωμα να μεταβιβάσουν την ιθαγένειά τους στα παιδιά τους. Με το νέο Αστικό Κώδικα η μείωση του ορίου ενηλικότητας για το πρόσωπο που πρόκειται να πολιτογραφηθεί μειώθηκε από τα 21 έτη στα 18. Η καθιέρωση του πολιτικού γάμου με το ν.1250/82 είχε ως συνέπεια τα τέκνα Έλληνα που παντρεύονταν αλλοδαπή να μην αποκλείονται από τη λήψη της ελληνικής ιθαγένειας και θεωρήθηκαν αναδρομικά υποστατοί όλοι οι γάμοι που είχαν τελε-

ξη του Ψυχρού Πολέμου επιφέρει μείζονες πληθυσμιακές ανακατατάξεις και μετακινήσεις με αποτέλεσμα να υπάρχει μια στροφή σε στρατηγικές συμπερίληψης όχι λόγω κτήσης νέων εδαφών όπως παλιά, αλλά λόγω μετακίνησης πληθυσμών μεταξύ των οποίων και πληθυσμών με ελληνική καταγωγή (ομογενών) προς την ελληνική επικράτεια (Χριστόπουλος "2019" 111).

Για την αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου, της εισροής δηλαδή μεταναστών που είχαν ελληνική καταγωγή (και προκειμένου να απαλλαγούν αυτοί από την πιο αυστηρή και περίπλοκη διαδικασία της πολιτογράφησης) το ελληνικό κράτος εφάρμοσε τη διαδικασία του «καθορισμού». Με τον τελευταίο, το άτομο που προέρχεται από το εξωτερικό «επανακτά» την ελληνική ιθαγένεια εφόσον την αντλεί με κάποιο τρόπο από τον ανιόντα του (ακόμα κι αν αυτός δεν ήταν ο ίδιος φορέας της). Στόχος αυτής της στρατηγικής ήταν να διαπιστωθεί μια συνεχής καταγωγική γραμμή ανάμεσα σε κάποιο πρόγονο (φορέα της ελληνικής ιθαγένειας) και του προσώπου που τη ζητούσε στην Ελλάδα ως νόμιμος δικαιούχος με βάση το δίκαιο του αίματος. Επρόκειτο δηλαδή για μια διαπιστωτική πράξη και όχι διαπλαστική, όπως στην περίπτωση της πολιτογράφησης (Χριστόπουλος "2019" 117).

Ο νόμος 3838/2010 επέφερε αλλαγές στην κτήση της ιθαγένειας, με τη γέννηση και την πολιτογράφηση και εισήγαγε την κτήση της ιθαγένειας με δήλωση ενώ πρόσθεσε και τη λέξη «αυτοδίκαια» για να διαχωρίζει τη χορήγηση ιθαγένειας που αποκτάται αυτόματα με τη γέννηση μόνο, από αυτή με τη γέννηση και δήλωση. Επιπλέον εισήγαγε την υποχρέωση αιτιολόγησης της απόφασης επί της αίτησης της πολιτογράφησης. Σε περίπτωση άρνησης της χορήγησης της ιθαγένειας, η απόφαση ελέγχεται από τον ακυρωτικό δικαστή. Επίσης προέβλεπε τη λήψη συνέντευξης από τον αιτούντα αλλοδαπό προκειμένου να διαπιστωθεί η ένταξη του στη χώρα.

Ένα σημαντικό ζήτημα που έχρηζε ρύθμισης ήταν το νομικό καθεστώς των παιδιών των μεταναστών καθώς αυτά θα μεγάλωναν.

Οι τρεις περιπτώσεις που έπρεπε να αντιμετωπισθούν από το νόμο ήταν:

1. Τα παιδιά που είχαν γεννηθεί πριν έρθουν στην Ελλάδα οι γονείς τους, (τα παιδιά μιάμισης γενιάς).

σθεί στο εξωτερικό μεταξύ Ελλήνων και αλλοδαπών. Επιπλέον καθιερώθηκε η αρχή της ανεξαρτησίας ή ατομικότητας της ιθαγένειας, σύμφωνα με την οποία Ελληνίδα που παντρευόταν αλλοδαπό, δεν έχανε την ελληνική ιθαγένεια, ως ίσχυε έως τότε (Χριστόπουλος 2019, 113- 114).

2. Τα παιδιά που γεννήθηκαν εδώ, εφόσον διέμεναν μόνιμα οι γονείς τους, (δεύτερη γενιά).

3. Τα παιδιά που γεννήθηκαν από γονείς που είχαν επίσης γεννηθεί εδώ (τρίτη γενιά). Ο νόμος 3838/2010 συνετέλεσε στην προοπτική κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας από τις μείζονες πληθυσμιακές κατηγορίες με βασικό κριτήριο την γέννηση και την ανατροφή στην Ελλάδα διευκολύνοντας έτσι τα παιδιά των μεταναστών, να παραμείνουν απρόσκοπτα στη χώρα.

Εισήγαγε όμως αυστηρούς κανονισμούς πολιτογράφησης για τους ενήλικες. Με το νόμο αυτό επιχειρήθηκε ο συγκερασμός ενός περισσότερου απαιτητικού μοντέλου πολιτογράφησης (με την θέσπιση και της συνέντευξης και της αιτιολόγησης της απόφασης για την πολιτογράφηση) με έναν συνεκτιμημένο πραγματισμό, λαμβάνοντας υπόψιν τις πραγματικές δυνατότητες της ελληνικής δημόσιας διοίκησης (Χριστόπουλος "2019" 240-249)

Ωστόσο, όσον αφορά ειδικά τη συνέντευξη, αυτή ως διαδικασία ήταν ιδιαίτερα δύσκολο να θεωρηθεί αντικειμενική καθώς ο τρόπος με τον οποίο τα μέλη της Επιτροπής Πολιτογράφησης αξιολογούσαν την εξοικείωση με τον ελληνική ιστορία και τον ελληνικό πολιτισμό εξ ορισμού (και παρά τις οποιεσδήποτε κατευθύνσεις σχετικής εγκυκλίου), ενείχαν ένα σημαντικό ποσοστό υποκειμενικότητας. Η κριτική ως προς την αποτελεσματικότητα και τη χρησιμότητα ενός τέτοιου εργαλείου έγκειται στο ότι η διαδικασία της πολιτογράφησης δεν ενισχύεται με δοκιμασίες που δύσκολα αντέχουν σε μια αξιακή αναμέτρηση με το φιλελεύθερο – δημοκρατικό χαρακτήρα του πολιτεύματος και σε συνδυασμό με άλλες, ουσιαστικά αναπαράγουν ένα στοιχείο ματαιότητας, αφού όποιος αποτύχει σε αυτό το τεστ ενσωμάτωσης θα παραμείνει στη χώρα, αφού κατά τα άλλα διαμένει νόμιμα, χωρίς όμως να είναι πολίτης αυτής. Επομένως είναι πραγματικά κρίσιμο να γίνεται κανείς δεκτός στο λαό ενός κράτους εφόσον εν τοις πράγμασι, δεν πρόκειται να αλλάξει κάτι ως προς την παρουσία του εντός αυτού.

Η διαδικασία πολιτογράφησης είναι μια τελετουργία με κρίσιμους ιδεολογικά συμβολισμούς, με κορυφαίο τον όρκο. Το θέμα όμως είναι μέσω αυτής της διαδικασίας να αναδειχθεί πειστικά η δυναμική ενσωμάτωσης των ανθρώπων εκείνων που έχουν μεταφέρει πλέον το κέντρο των βιοτικών τους σχέσεων σε ένα κράτος. Υπό αυτή την έννοια, η διαδικασία της πολιτογράφησης, δεν ελέγχει απλώς το καθεστώς τους, (αφού αυτό εν τις πράγμασι είναι ορατό), αλλά το ενισχύει (Χριστόπουλος "2019", 254-255).

4.2 Το ζήτημα της αίτησης ακύρωσης του ν3838/2010 ενώπιον του ΣτΕ

Λίγους μήνες μετά τη θέση σε ισχύ του νόμου, κατατέθηκε αίτηση ακύρωσης εναντίον του και στις αρχές του 2013, το ΣτΕ σε ολομέλεια εξέδωσε την απόφαση 460/2013 με την οποία έκρινε τη διάταξη του νόμου αυτού για τις προϋποθέσεις απόδοσης της ιθαγένειας σε παιδιά μεταναστών αντισυνταγματική μη θεωρώντας ωστόσο αντισυνταγματικό το δίκαιο του εδάφους. Απεφάνθη όμως ότι τα πέντε χρόνια διαμονής των γονέων στο ελληνικό έδαφος δεν αρκούν για τη θεμελίωση του δικαιώματος πολιτογράφησης, και ότι η ιθαγένεια μπορεί να παρέχεται μόνο κατόπιν εξατομικευμένης κρίσης. Έτσι, για τα παιδιά των μεταναστών, δεν αρκεί η πρότερη παραμονή των γονέων επί πέντε έτη, αλλά η απόδειξη άλλου, πιο ουσιαστικού δεσμού (Χριστόπουλος "2019" 257-262). Όπως ανέφερε σχετικά : «Η ιδιότητα της ελληνικής ιθαγένειας στην περίπτωση που αυτή απονέμεται αθρόα πρέπει να αποτελεί το τελικό στάδιο της ενσωμάτωσης των αλλοδαπών στην ελληνική κοινωνία και όχι το μέσο για την ενσωμάτωση στην ελληνική κοινωνία αλλοδαπών που δεν έχουν αποκτήσει ελληνική συνείδηση και κατά συνέπεια ούτε η νόμιμη παραμονή των γονέων του επί πενταετία ούτε η επιτυχής παρακολούθηση έξι τουλάχιστον τάξεων στο ελληνικό σχολείο διασφαλίζουν δίχως άλλο την ένταξη του ενδιαφερομένου στην ελληνική κοινωνία, ως φορέα των αξιών του Ελληνικού Έθνους όπως επιβάλλεται σύμφωνα με το Σύνταγμα, προκειμένου να θεσπίζονται γενικά όρια και προϋποθέσεις κτήσεως της ελληνικής ιθαγένειας».

Αυτή η άποψη του Δικαστηρίου όσον αφορά το πολιτικό ζήτημα με την τύχη των αλλοδαπών που μένουν στην Ελλάδα ερμηνεύεται ως ότι θεωρεί πως η απονομή της ιθαγένειας είναι ένα είδος προνομίου, αντιδώρου του κράτους προς εκείνους που ήδη έχουν αποκτήσει ελληνική συνείδηση και αποτελεί το τελευταίο στάδιο της ενσωμάτωσής τους. Αυτοί έχουν αποδείξει ότι έχουν προσχωρήσει σε μια αιώνια ομοιογενή ιστορική συλλογικότητα σε αντίθεση με εκείνους που προς το παρόν συνδιαμορφώνουν τα γεωγραφικά όρια της χώρας και συμμετέχουν έμπρακτα και νόμιμα σε μια κοινή πολιτική και οικονομική πατρίδα.

Παρατηρείται όμως ότι η διαπίστωση της απόκτησης εθνικής συνείδησης μέσω της διαδικασίας της πολιτογράφησης, δε συμβαδίζει πράγματι με το νόημα των διατάξεων του Συντάγματος ούτε και με την οικεία νομοθεσία περί ιθαγένειας και το πνεύμα του νομοθέτη.

Ο νόμος 4332/2015 και οι επόμενοι ασχολήθηκαν με τις τρεις περιπτώσεις παιδιών: Αυτών των οποίων οι γονείς διέμεναν στη χώρα επί πέντε έτη, των παιδιών που πήγαιναν στο ελληνικό σχολείο και αυτών που φοιτούσαν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το νέο αρ5^A του ΚΕΙ όπως έχει διαμορφωθεί πλέον, φαίνεται πως αντιμετωπίζει επίσης την απόδοση της ιθαγένειας ως την κατάληξη μιας διαρκούς ενταξιακής πορείας του αλλοδαπού στη χώρα, ως εν δυνάμει και de facto κοινωνικού πολίτη, όμως δεν εξαρτά τις ουσιαστικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης από συνειδησιακά κριτήρια (Τσολάκου).

Η πολιτογράφηση είναι μια διαπλαστική πράξη με την οποία δημιουργείται η πραγματικότητα της κτήσης της ιθαγένειας (Χριστόπουλος "2019", 117).

Ο νομοθέτης θέτει την πολιτογράφηση επί των βάσεων της νόμιμης και μόνιμης διαμονής, της κατανόησης της γλώσσας, της διαβάθμισης της συμμετοχής στην οικονομική και κοινωνική ζωή και της δυνατότητας ενεργούς παρέμβασης στη χώρα. Η ανωτέρω θεώρηση του ζητήματος αποδεσμεύει την ελληνική έννομη τάξη από το κριτήριο της φυλετικής καταγωγής και προσδιορίζει το σημείο συνάντησης ανάμεσα στο δημοκρατικό με το φιλελεύθερο κράτος. Πέραν αυτού και στη θεωρία, φαίνεται πως δε γίνεται αποδεκτή μια μονοσήμαντη λειτουργία στο θεσμό της ιθαγένειας υπό την έννοια ότι αυτή δεν αποτελεί το τέρμα της πορείας της ένταξης. Η άποψη που εξέφρασε αρχικά το ΣτΕ δε λαμβάνει υπόψιν τις διαφορετικές ενταξιακές ανάγκες των αλλοδαπών και τα διαφορετικά περιβάλλοντα προέλευσής τους. Παρατηρείται ότι με αυτόν τον τρόπο το Δικαστήριο δε λαμβάνει επαρκώς την υποχρέωσή του να ερμηνεύει τους περιοριστικούς όρους του νομοθέτη για την κτήση - απώλεια της ιθαγένειας και τη διακριτική ευχέρεια της διοίκησης υπό το πρίσμα του κράτους δικαίου και των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Από την εξέταση των απόψεων της μειοψηφίας και αξιόλογων εξαιρέσεων διαχρονικά, προκύπτει ότι το κριτήριο του αίματος δεν είναι το μοναδικό για την απονομή της ιθαγένειας Σύμφωνα με τη σκέψη του Γ. Παπαδημητρίου (με αφορμή την άποψη της μειοψηφίας στις αποφάσεις 345/78 και 1061/78 - σχετικές με την εξάρτηση της εκούσιας αποβολής ιθαγένειας μετά από άδεια της διοίκησης λόγω συνδρομής εξαιρετικών λόγων), «ο νομικός δεσμός του πολίτη με την πολιτεία του λαού στον οποίο ανήκει καθορίζει το πλαίσιο για την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, δηλαδή τη σωματική, ψυχική, πνευματική, ηθική, κοινωνική και πολιτική υπόστασή τους. Η διαπίστωση αυτή καθιστά προφανή την εσωτερική διαλεκτική σχέση που υφίσταται ανάμεσα στην ιθαγένεια και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας

του πολίτη». Έτσι από νωρίς έχει καταστεί φανερό, ότι η ιθαγένεια ως μήτρα δικαιωμάτων δεν αναφέρεται μόνο στα δικαιώματα που απορρέουν από αυτή μετά την πολιτογράφηση αλλά και σε όσα προστατεύονται ή διακυβεύονται κατά τη διαδικασία απόκτησης - αποβολής - ανάκλησης αυτής (δικαιώματα αναφοράς στις αρχές, προηγούμενης ακρόασης, ισότιμης πρόσβασης στη δικαστική προστασία, ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, προστασίας του οικογενειακού βίου). Η ιθαγένεια προστατεύει το άτομο πολιτειακά και δικαιοδικά και εγγυάται την ισότιμη και ασφαλή πρόσβαση στην απόλαυση θεμελιωδών δικαιωμάτων του ως μέλος του κοινωνικού συνόλου. Χωρίς να υπάρχει ευθεία θεμελίωση στο αρ5 παρ1 Σ, δεν πρέπει να παραβλέπεται και η σημασία της ανάπτυξης των βιοτικών και πραγματικών αναγκών του ατόμου (οικογένεια, παιδιά, επάγγελμα, κοινωνική ασφάλιση, φορολόγηση και μόνιμη διαμονή) κατά την άσκηση των κυριαρχικών αρμοδιοτήτων της πολιτείας όσον αφορά τη χορήγηση ή αφαίρεση της ιθαγένειας. Μεταγενέστερες δικαστικές αποφάσεις, έχουν κινηθεί προς την άμβλυνση του ενεργητικού περιεχομένου της ιθαγένειας και της σύνδεσης του φιλελεύθερου χαρακτήρα της με τη δημοκρατική της φύση.

Η προστασία που απολαμβάνει το άτομο εξ αυτής άλλες φορές στηρίχθηκε στις γενικές αρχές του δικαίου και άλλες φορές θεωρήθηκε ως ένα από τα θεμελιώδη ατομικά δικαιώματα. Δε θεωρήθηκε η ίδια η ιθαγένεια ως αυτοτελές δικαίωμα, αλλά μια ιδιότητα που συνδέεται ευθέως με άλλα κοινωνικά και ατομικά δικαιώματα και νομικά πλαίσια που χρήζουν σταθερότητας και ασφάλειας. Τη σταθερότητα αυτή και ασφάλεια μπορεί να τη διασφαλίσει η ένταξη του ατόμου σε μια δημοκρατική κοινωνία.

Η απόφαση 685/2009 επεσήμανε (έχοντας υπόψιν το αρ. 4 παρ. 3 εδ. β΄ του Σ. που αναφέρεται στην απαγόρευση αφαίρεσης της ιθαγένειας) ότι οι πράξεις με τις οποίες (αφού εκτιμηθούν ουσιαστικά οι πραγματικές προϋποθέσεις) χορηγείται αυτή είναι αμετάκλητες και δεν ανακαλούνται παρά μόνο κατ' εξαίρεση με ειδική για αυτό αιτιολογία και αφού έχει προηγηθεί ακρόαση του ενδιαφερομένου.

Επιπλέον οι εξουσίες των εθνικών αρχών που αφορούν την αναγνώριση και την αποποίηση της ιθαγένειας υπόκεινται στους κατά περίπτωση και υπό προϋποθέσεις περιορισμούς που προβλέπονται από το διεθνές δίκαιο σχετικά με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Τσολάκου).

Το δεύτερο μισό του 20^{ου} αι η μη πολιτογράφηση αλλογενών αλλοδαπών ακολουθείται με συνέπεια αφού από το 1985 έως το τέλος του 2003 την ελληνική ιθαγένεια απέκτησαν λιγότεροι από 13500 άνθρωποι ενώ το 2001, εισήχθη δια νόμου η υποχρέωση καταβολής παράβολου 1500 ευρώ προκειμένου να αποκρου-

σθεί το αυξανόμενο κύμα αιτήσεων πολιτογράφησης, (Χριστόπουλος "2019" 202). Πριν το 2010 η απόδοση της ιθαγένειας ήταν κάτι που ανησυχούσε το ελληνικό κράτος και τίθονταν διατάξεις προκειμένου να μην είναι εύκολη η κτήση της. Όμως, ο αριθμός των πολιτογραφήσεων τη δεκαετία 1995 - 2004 ξεπέρασε τους 10000, φθάνοντας περίπου τον αριθμό των ομογενών.

Από τις αρχές του 2000 στην Ευρώπη έγινε μια προσπάθεια να γίνει μια οριζόντια σύγκριση στο καθεστώς για την κτήση της ιθαγένειας από τα κράτη – μέλη και άρχισε να διαμορφώνεται μια περισσότερο φιλελεύθερη πολιτική, με προοπτική την ενσωμάτωση των μεταναστών εκείνων που έμεναν επί μακρόν στα κράτη – μέλη. Ωστόσο ενώ η εντατικοποίηση των μεταναστευτικών ροών προς την Ευρώπη μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου οδήγησε κάποια κράτη σε μια πιο φιλελεύθερη πολιτική, σε άλλα όπως η Ελλάδα είχε ως συνέπεια να εφαρμόζεται ένα περισσότερο αυστηρό πλαίσιο (Χριστόπουλος "2019" 213-216) το οποίο άρχισε να μεταβάλλεται από τη θέσπιση του ν3838/2010 και μετά.

Κατά το αρ. 8 ΕΣΔΑ (Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του ανθρώπου) η αδικαιολόγητη και καταχρηστική απέλαση κυρίως μεταναστών δεύτερης γενιάς που έχουν αναπτύξει το σύνολο της κοινωνικής τους δραστηριότητας εντός της χώρας, συνιστά παραβίαση της ιδιωτικής ζωής. Ενώ κατά το Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του ανθρώπου (ΕΔΔΑ) όταν υπάρχει κίνδυνος ανιθαγένειας, κατά τη ρύθμιση του νομικού δεσμού αυτών που μένουν νόμιμα και μόνιμα στο κράτος, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψιν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε κατηγορίας προσώπων και οι δεσμοί (οικογενειακοί, κοινωνικοί κλπ) που έχουν συνάψει στη χώρα αυτή. Το κράτος δεν έχει κυριαρχική επιλογή να αρνηθεί μια τέτοια σχετική ρύθμιση. Σε ένα κατα προσέγγιση ιδανικό αντικειμενικό σύστημα προσδιορισμού της ιθαγένειας οι μετανάστες πρώτης γενιάς, οφείλουν πράγματι να αποδείξουν τη συνδρομή πολλών παραγόντων (διαρκή διαμονή, βούληση ένταξης στην κοινωνική και πολιτική ζωή του τόπου όπου βρίσκονται) αλλά οι μετανάστες δεύτερης γενιάς διαθέτουν ήδη ένα ισχυρό τεκμήριο (μαχητό) σύνδεσης με τον τόπου όπου ζουν. Το τεκμήριο είναι δυνατό να ανατραπεί μόνο εφόσον αποδειχθεί ότι ιδρύουν και διατηρούν δεσμούς με τη χώρα καταγωγής.

Με βάση τα παραπάνω φαίνεται πως ήδη με τη θέσπιση της ευρωπαϊκής ιθαγένειας υπάρχει μια αυτονόμηση της ιδιότητας του πολίτη από την ιθαγένεια ως στενό νομικό δεσμό εφόσον η ελεύθερη κίνηση, εγκατάσταση και κοινωνικά - προνοιακά δικαιώματα αναγνωρίζονται στους κοινοτικούς πολίτες σε όποια χώρα κι αν βρίσκονται. Το

ΔΕΕ (Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης) έχει αρχίσει και διαμορφώνει μεταξύ των Ευρωπαίων πολιτών μια οικονομικοκοινωνική αλληλεγγύη που σταδιακά αποσυνδέεται από την άσκηση στενής οικονομικής δραστηριότητας και η εθνική ιθαγένεια υποχωρεί ενώπιον της αναγνώρισης πλέον της διαμονής ως κριτήριο για την απόλαυση κοινωνικών δικαιωμάτων σε διαφορετικό βέβαια βαθμό ανά χώρα. Η συνεκτίμηση βιοτικών κριτηρίων και δεσμών των ατόμων με τη χώρα όπου μένουν και η βούλησή τους να ανήκουν πλέον εκεί, αποτελεί διεύρυνση της προστασίας που πηγάζει από την ιδιότητα του πολίτη, με βάση φιλελεύθερα κριτήρια που εμβαθύνουν και τη δημοκρατία.

Δε μπορούμε να πούμε ότι η εξέλιξη αυτή καταργεί το δίκαιο του αίματος αλλά εμπλουτίζει τους παραδοσιακούς κανόνες πολιτογράφησης και συντελεί στο αναπτυχθούν οι σχέσεις των προσώπων με το περιβάλλον τους, (Τσολάκου).

Ένα παράδειγμα παιδιού μεταναστών που απόκτησε πρόσφατα την ελληνική ιθαγένεια είναι και η Ελίνα Τζένγκο που αναδείχθηκε πρωταθλήτρια Ευρώπης στον ακοντισμό. Μέχρι πρότινος δε μπορούσε να συμμετάσχει σε διεθνείς οργανώσεις, Αυτό δείχνει τί συνέπειες είχε η μη κατοχή της ελληνικής ιθαγένειας για τα παιδιά που αν και μεγάλωναν και πήγαιναν σχολείο η φοιτούσαν στην Ελλάδα, δε μπορούσαν κατά τα άλλα να αξιοποιήσουν όλες τις δυνατότητες ως Έλληνες πολίτες.

Έτσι και η συγκεκριμένη αθλήτρια χρειάστηκε να περάσουν χρόνια έως ότου αποκτήσει την ελληνική ταυτότητα, με αποτέλεσμα να μην έχει συμμετάσχει έως το 2018 οπότε και πολιτογραφήθηκε σε κάποιες αθλητικές διοργανώσεις. Η ίδια περιγράφει τη διαδικασία που πέρασε ως επίπονη ψυχολογικά. Η δική της περίπτωση οδηγεί στη σκέψη ότι μπορεί να έχουν περάσει από την Ελλάδα ταλέντα τα οποία χάθηκαν και δεν αξιοποιήθηκαν, λόγω νομοθετικών κενών και γραφειοκρατικής διαδικασίας όχι μόνο στον αθλητισμό αλλά και άλλους τομείς όπως την επιστήμη και την τέχνη. Υπάρχουν νέοι και νέες που έχουν χάσει ευκαιρίες για σπουδές, υποτροφίες και πανεπιστήμια στο εξωτερικό, συμμετοχή σε εθνικές αθλητικές αποστολές, εργασία στο δημόσιο γιατί το κράτος δεν αποδίδει εγκαίρως τις αποφάσεις κτήσεις της ιθαγένειας. Με αφορμή την τελευταία αυτή παρατήρηση επισημαίνεται ότι το σύστημα απόδοσης ιθαγένειας σε μετανάστες δεύτερης γενιάς είναι δύσκαμπτο γιατί αν και υπάρχει εδώ και χρόνια το νομοθετικό πλαίσιο και η διαδικασία φαίνεται απλή, η εξέταση ενός φακέλου μπορεί να διαρκέσει από έξι μήνες ως και 4 χρόνια ή παραπάνω σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Εκτός αυτού, προσκόμματα και γραφειοκρατικά εμπόδια μπορούν να προκύψουν από τυπικά λάθη για τη διευθέτηση των οποίων μπορεί να προκύψουν

«Η πολιτική χορήγησης της ιθαγένειας στο πλαίσιο της Φιλελεύθερης Δημοκρατίας»

νέες καθυστερήσεις. Μια τέτοια περίπτωση είναι της Ανδρονίκης Κίφτη με καταγωγή από την Αλβανία αλλά γεννημένη στην Ελλάδα. Έχοντας φύγει στην Αμερική για διδακτορικό στη βιοχημεία δε μπορεί να επιστρέψει λόγω ορθογραφικού λάθους στο όνομα του πατέρα της πάνω σε κάποιο έγγραφο, (g2red.org).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η επίδραση της Οικονομίας στη φιλελευθεροποίηση της πολιτικής χορήγησης ιθαγένειας

Οι οικονομικοί παράγοντες ως κριτήριο ένταξης

Έως τώρα έγινε κατανοητό ότι η Φιλελεύθερη Δημοκρατία, από μια Δημοκρατία που αναφέρεται στην ιδιότητα του πολίτη, εξελίχθηκε σε μια Δημοκρατία, όπου ο Φιλελευθερισμός σχετίζεται με την αναγνώριση εκτός πολιτικών δικαιωμάτων και ατομικών και κοινωνικών. Τα ατομικά δικαιώματα, συνδέονται και με την απόκτηση ιδιοκτησίας. Για τους λόγους αυτούς, όπως προκύπτει από το περιεχόμενο των διατάξεων που αναφέρονται στις προϋποθέσεις πολιτογράφησης, βασικός πλέον παράγοντας για να ενταχθεί κάποιος ως πολίτης σε ένα κράτος είναι η ικανότητα τού να δραστηριοποιείται πάγια και σταθερά σε αυτό επί έτη, γεγονός που θα του δώσει τη δυνατότητα να αναπτύξει και κοινωνικούς δεσμούς σε αυτό αφού χωρίς τη δυνατότητα οικονομικής επιβίωσης, δε μπορεί να ασκήσει άλλες δραστηριότητες. Επιπλέον σήμερα τα κράτη στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης και του οικονομικού ανταγωνισμού, δίνουν μεγάλη σημασία στην οικονομική συμμετοχή των πολιτών σε αυτά. Έτσι ο πολίτης όπως παρατηρεί και ο Κουραχάνης, έχει μετεξελιχθεί σε μια οικονομική οντότητα διαπίστωση που προκύπτει και από το ό,τι ο πολίτης που αιτείται την πολιτογράφηση πρέπει να προσκομίσει φορολογικά έγγραφα, αποδεικτικό μητρώου κοινωνικής ασφάλισης κ.α. προκειμένου να στηρίξει την αίτησή του αποτελεσματικά. Είναι φανερό λοιπόν ότι υπάρχει μια τάση περισσότερης φιλελευθεροποίησης στην απονομή της ιθαγένειας στα πλαίσια της δημοκρατίας, με οικονομικό προσανατολισμό, (Σε συνδυασμό με το κριτήριο της διαμονής).

Σήμερα, η οικονομική δραστηριότητα και η επιχειρηματική ελευθερία έχουν μεγάλη σημασία στα πλαίσια του Φιλελευθερισμού και της μετάλλαξής του σε Νεοφιλελευθερισμό λόγω της δύναμης που ασκεί η Οικονομία. Έτσι, κατά κάποιο τρόπο οι δημοκρατικές αποφάσεις δύνανται να συρρικνωθούν από το κράτος προκειμένου αυτό να διασφαλίσει τη διατήρηση της ελεύθερης αγοράς. Με βάση τα προηγούμενα, ενώ ο Φιλελευθερισμός ιστορικά (ο οποίος δέχθηκε επιδράσεις από διάφορους πολιτικούς φιλοσόφους όπως τον John Locke), σχετιζόταν αρχικά με το Σύνταγμα και όχι τους νόμους της αγοράς στην πορεία, κατά τον 20 αιώνα διάφοροι διανοούμενοι (μεταξύ των οποίων και ο Friedrich August), κινήθηκαν προς την άποψη ότι η Δημοκρατία πραγματώνεται αποκλειστικά στα πλαίσια ενός οικονομικού συστήματος που με τη σειρά του βασίζεται στην ιδιωτική περιουσία και τον ανταγωνισμό. Τις νεοφιλελεύθερες αυτές θέσεις ενστερνίζονται κυρίως εκείνοι που έχουν εξασφαλίσει ένα κεφάλαιο και τη ζωή τους. Τέτοια περίπτωση θεωρείται η αστική τάξη στο χώρο της εκπαίδευσης και της οικονομίας. Με αφορμή τα ανωτέρω θεωρείται ότι, ο Νεοφιλελευθερισμός είναι ένα κοινωνικό μοντέλο για λίγους, αφού σχηματίστηκε στο εσωτερικό εύπορων κύκλων προς εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους (Gombert "2009" 10-30).

Συνακόλουθα, συχνά η Οικονομία της αγοράς ασκεί ακόμα μεγαλύτερη επίδραση στα πλαίσια κάποιων περιπτώσεων πολιτογράφησης όπως αυτών των «τιμητικών πολιτογραφήσεων» (επιχειρηματιών, ακαδημαϊκών κ.α.), οι οποίες εγείρουν επικρίσεις ως προς τον αριθμό τους αλλά και την επάρκεια των κριτηρίων (ουσιαστική επαφή με την Ελλάδα, παροχή ειδικών υπηρεσιών), με τα οποία αποδίδονται τη στιγμή που πολλοί άλλοι, δυσκολεύονται να πολιτογραφηθούν αν και μένουν επί χρόνια στη χώρα (g2red.org 2022). Επομένως, τίθεται το ζήτημα της «ορθής» διαχείρισης από άποψη φιλελεύθερης πολιτικής των κριτηρίων.

Κοινωνικοί, πολιτικοί και πολιτισμικοί δεσμοί με το κράτος - Οικονομικοί δεσμοί.

Ένα άλλο ερώτημα είναι ως πού μπορεί να φθάσει η (νεο) φιλελεύθερη πολιτική υπό την επίδραση της Οικονομίας, δίχως να απειλεί την εθνική ταυτότητα.

Συμπεράσματα

Η πολιτική χορήγησης της ιθαγένειας, ξεκινά από την ανάγκη καθορισμού γεωγραφικά και πολιτιστικά του λαού που κατοικεί σε μια περιοχή. Σήμερα η αύξηση του πληθυσμού παγκοσμίως, οι κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές αναταραχές και η βελτίωση των μεταφορών και των επικοινωνιών έχουν σαν αποτέλεσμα να μετακινούνται άνθρωποι πιο εύκολα από χώρα σε χώρα προς την αναζήτηση ενός καλύτερου μέλλοντος ασκώντας πιέσεις στα κράτη υποδοχής.

Από την άλλη μεριά τα κράτη υποδοχής επιδιώκοντας τη συνοχή των κοινωνιών τους σε συνδυασμό με το σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως εξελίχθηκαν από την αρχαία ελληνική Δημοκρατία έως τη σύγχρονη εποχή (μέσω της επίδρασης της θρησκείας, των διαφόρων φιλοσοφικών ρευμάτων, των κοινωνικών, πολιτικών και εθνικών επαναστάσεων, καθώς και των προγενέστερων και μεταγενέστερων διανοητών) προσπαθούν να εντάξουν τους ανθρώπους αυτούς στις κοινωνίες τους. Για να γίνει αυτό κρίθηκε ότι έπρεπε να ακολουθηθεί μια πιο φιλελεύθερη πολιτική όσον αφορά τη χορήγηση της ιθαγένειας.

Η φιλελεύθερη πολιτική σχετικά με την τελευταία είναι αποτέλεσμα της ανάγκης ένταξης ανθρώπων που αναπτύσσουν μόνιμους και σταθερούς δεσμούς με τη χώρα διαμονής σήμερα, ώστε τα κράτη να εμφανίζουν μεγαλύτερη συνοχή και σταθερότητα και ανθεκτικότητα, σε συνδυασμό με το σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, αφού οι μεταβολές στο παγκόσμιο περιβάλλον και την Οικονομία προκαλούν αλλαγές και εντάσεις.

Σήμερα, από την ιδιότητα του «υπηκόου» που εξαρτούσε την αναγνώριση της ιθαγένειάς του από την εθνοτική του καταγωγή μέσω γέννησης έχουμε εισέλθει στην ιδιότητα του πολίτη που συμμετέχει σταθερά και ενεργά στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή του κράτους. Πλέον το κράτος δεν εντάσσει πολίτες μόνο μέσω εθνικών κριτηρίων ή προσάρτηση εδαφών, αλλά εξετάζει και άλλα χαρακτηριστικά. Στο πλαίσιο αυτό η ιθαγένεια, ως αναγνωρίσιμο δικαίωμα, απευθύνεται υπο τις ως άνω προϋποθέσεις σε περισσότερους στα πλαίσια μιας πιο φιλελεύθερης πολιτικής ανταποκρινόμενης στις ανάγκες της εποχής. Όμως, μολονότι η απόδοση της ιθαγένειας, όπως προκύπτει νομολογιακά δεν εξαρτάται από καθαρά συνειδησιακά κριτήρια, δημιουργούνται ανησυχίες γύρω από τις σχετικές προϋποθέσεις.

«Η πολιτική χορήγησης της ιθαγένειας στο πλαίσιο της Φιλελεύθερης Δημοκρατίας»

Στη διασφάλιση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε συνδυασμό με την πλήρη ενσωμάτωση στο κράτος διαμονής, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η παιδεία σε συνδυασμό με την πρόσβαση σε κοινωνικές παροχές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ - ΑΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

(UNCHR) (1997) Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Ιθαγένεια

https://www.unhcr.org/cy/wpcontent/uploads/sites/41/2018/03/European_Convention_on_Citizenship.pdf

Ζαχαροπούλου Δ. (2014) Να συγκρίνετε την αρχαία ελληνική Δημοκρατία και τη σύγχρονη φιλελεύθερη Δημοκρατία εντοπίζοντας ομοιότητες και διαφορές 1-7

https://www.academia.edu/41999110/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%B1_%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7

Κουραχάνης Ν. (2019) Από την κοινωνική στην οικονομική ιδιότητα του πολίτη Αντικατοπτρισμοί του κράτους εημερίας, Κοινωνιολογική Επιθεώρηση, τ.5-6 157 -177

https://www.academia.edu/39367776/%CE%91%CF%80%CF%8C_%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%9A%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%99%CE%B4%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%85_%CE%A0%CE%BF%CE%BB%CE%AF%CF%84%CE%B7

Παπαδόπουλος Ι. Κ. (2015) Φιλελευθερισμός ή Κοινοτισμός, δίλημμα ή φενάκη;. Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής θεωρίας, 1-36

<https://doi.org/10.12681/sas.551>

Σιούφα Β. Ιδιωτικότητα και φιλελεύθερη δημοκρατία: Μερικές όψεις του Ρεπουμπλικανισμού του M.Sandel 1-27

https://www.academia.edu/10937193/%CE%99%CE%B4%CE%B9%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CF%86%CE%B9%CE%BB%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%8D%CE%B8%CE%B5%CF%81%CE%B7_%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CE%BA%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%AF%CE%B1_%CE%9C%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82_%CF%8C%CF%88%CE

«Η πολιτική χορήγησης της ιθαγένειας στο πλαίσιο της Φιλελεύθερης Δημοκρατίας»

https://www.youtube.com/watch?v=82%CF%84%CE%BF%CF%85_%CF%81%CE%B5%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%BC%CF%80%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%8D_%CF%84%CE%BF%CF%85_M_Sandel

Σπυροπούλου Γ. (2019) Ποιές οι νομικές και φιλολογικές έννοιες της ιθαγένειας και της υπηκοότητας, Ελληνική Ένωση για τα δικαιώματα του ανθρώπου
<https://www.syntgamawatch.gr/ask-a-question/poies-oi-nimikes-kai-filologikes-ennioies-tis-ithagenias-kai-tis-ypikootitas/>

Τσολάκου Ε. (2012) Η ελληνική ιθαγένεια μεταξύ εθνικής ενσωμάτωσης και πολιτικής ένταξης (ΣΤΕ 350/2011)
<https://www.constitutionalism.gr/2012-i-elliniki-itageneia-metaxy-etnikis-enswmatwsis-ka/>

Χριστόπουλος, Δ. (2019) Ποιος είναι Έλληνας πολίτης; Δυο αιώνες ιθαγένεια. Εκδόσεις Πολιτεία, Β' Αθήνα

Berstein S. (2007) Δημοκρατίες, ανταρχικά και ολοκληρωτικά καθεστώτα στον 20ο αιώνα, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα

Bertrand R. (2000) [1945] *A History of Western Philosophy* Simon and Schuster, 4th printing, New York

Birch A. (2007) *The Concepts and Theories of Modern Democracy 3rd Edition* Routledge, London

Gombert T. et all (2009) *Αρχές της Κοινωνικής Δημοκρατίας, Εγχειρίδιο για την κοινωνική δημοκρατία* I. 1-164
<https://library.fes.de/pdf-files/bueros/zypern/10616.pdf>

Young (2002), *Beyond Rawls: An Analysis of the Concept of Political Liberalism*. Lanham, MD: University Press of America

«Η πολιτική χορήγησης της ιθαγένειας στο πλαίσιο της Φιλελεύθερης Δημοκρατίας»

Moos Ch. (2019) «Ανθεκτική δημοκρατία μέσω μιας ισχυρής και πολύμορφης κοινωνίας των πολιτών» Επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

[https://eur-](https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018IE4661&from=ES)

[lex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018IE4661&from=ES](https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018IE4661&from=ES)

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ -ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

Generation (2022) Ποιά είναι η νέα διαδικασία πολιτογράφησης.

<https://g2red.org/el/new-naturalization-process-what-is-it-about/>

Open courses Ευρωπαϊκή ιθαγένεια και θεμελιώδη δικαιώματα

<https://opencourses.gr/opencourse.xhtml?id=14236&ln=el>

Schengen Visa Eu Citizenship, How to become an Eu

<https://www.schengenvisa.info.com/eu-citizenship/#becoming-naturalized-in-europe>

Νόμος 3284/2004 Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας ΦΕΚ Α'217/2010/10.11.2004

Νόμος 3838/2010 ΦΕΚ Α – 49 /24.3.2010

Σύγχρονες διατάξεις για την Ελληνική Ιθαγένεια και την πολιτική συμμετοχή ομογενών και νομίμως διαμενόντων μεταναστών

Νόμος 4332/2015 ΦΕΚ Α/76/7.9.2015 Τροποποίηση διατάξεων κώδικα ελληνικής ιθαγένειας κ.α.

Νόμος 4735/2020 ΦΕΚ Α' 197/12.10.2020

Τροποποίηση του κώδικα ελληνικής ιθαγένειας

Νόμος 4873/2021 ΦΕΚ 248/Α/16.12.2021 Προστασία του εθελοντισμού, ενίσχυση της δράσης της κοινωνίας των πολιτών φορολογικά κίνητρα για την ενίσχυση της κοινωφελούς δράσης των Ο.Κοι.Π και λοιπές διατάξεις

Αρ. πρωτ : **Φ1200000/2554 7.4.21** Υπουργείου Εσωτερικών

Θέμα: Νέα διαδικασία για τις αιτήσεις πολιτογράφησης των αλλοδαπών

<https://www.ypes.gr/wp-content/uploads/2021/04/eggr2554-20210407.pdf>

Εγκύκλιος 1465/12.1.21

Παροχή οδηγιών αναφορικά με την απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας από ανήλικα και άγαμα τέκνα κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας

«Η πολιτική χορήγησης της ιθαγένειας στο πλαίσιο της Φιλελεύθερης Δημοκρατίας»

<https://www.ypes.gr/wp-content/uploads/2021/01/eggr63-egk1465-20210112.pdf>

Υπουργική απόφαση 29845/2021 (ΦΕΚ 1652B/22.4.20221) Τεκμήρια για την οικονομική και κοινωνική ένταξη αλλοδαπού που αιτείται την ελληνική ιθαγένεια

Υπουργική απόφαση 96289/2021 ΦΕΚ 6402/Β/31.12.2021 (Τροποποίηση της υπ' αριθ.58050/21, Τεκμήρια για την οικονομική και κοινωνική ένταξη αλλοδαπού που αιτείται την ελληνική ιθαγένεια)

<https://www.e-nomothesia.gr/kat-ithageneia/upourgike-apophase-96289-2021-phek-6402b-31-12-2021.html>

Εγκύκλιος 81/2022 (4.2.2022)

Θέμα: Τροποποίηση διατάξεων για την πολιτογράφηση αλλογενών αλλοδαπών βάσει του ν.4873/2021 (Α' 248/16/12/2021)

<https://drive.google.com/file/d/1bxEmvgvdCmSO6L0C3isXmZBYDR8GED4h/view>